

Cadran cultural

Periodic al Ansamblului Folcloric „Busuiocul“ din Bacău • Anul III • Nr. 5 (15) • Septembrie-octombrie 2020

Salonul Moldovei

Ediția a XXX-a

Cea de a XXX-a ediție a **Salonului Moldovei** s-a desfășurat anul acesta în condiții speciale, din pricina pandemiei plasticienii de pe cele două maluri ale Prutului fiind siliți să organizeze expoziții separate, la galeriile „Alfa“ și „Ion Frunzetti“ din Bacău, respectiv, la Centrul Expozițional „Constantin Brâncuși“ din Chișinău.

În concurs s-au înscris 243 artiști plastici, cu câte o lucrare fiecare, în urma jurizării fiind nominalizate 40, iar dintre acestea 10 au fost încununat cu premii: Premiul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova – Veaceslav Fisticanu (Chișinău) – *Haos-Ordine nr.21.5.20*; Premiul Complexului Muzeal „Julian Antonescu“ – Ionela Lăzureanu (Bacău) – *Bag Man IV*; Premiul „Mihail Grecu“ al UAP din Republica Mol-

dova – Florina Breazu (Chișinău) – *Particule VIII*; Premiul UAP din România – Marius Barb Barbone (București) – *Povara*; Premiul Muzeului Național de Artă al Moldovei – Doriana Jireghea-Tihonciuc (Chișinău) – *Decorative – diptic*; Premiul Consiliului Județean Bacău – Zamfira Bîrzu (Iași) – *Afrodita*; Premiul Direcției Cultură a Primăriei Chișinău – Alexandru Macovei (Chișinău) – *Byzantine 03*; Premiul Filialei Bacău a UAP – Mihai Chiuaru (Bacău) – *Arhetip*; Premiul Juriului – Igor Svernei (Chișinău) – *Eclatant* și Premiul de Excelență – Marius Crăiță-Mândră (Bacău) – *1/3*, ambele acordate de UAP din Republica Moldova.

Transmise on line, vernisajele s-au bucurat de un public select.

G. C. SIMION

Simpozionul Național „Vasile Pârvan“

Complexul Muzeal „Julian Antonescu“ a organizat, în zilele de 8-9 octombrie, în condiții de pandemie, Simpozionul Național „Vasile Pârvan, personalitate remarcantă a arheologiei românești“. Deschisă de conferința „Propaganda externă ungară contra Tratatului de la Trianon“, susținută de dr. Alin Spănu, de la Universitatea București, manifestarea a inclus, între altele, comunicările „Brătienii și Ruginoasa“ (Simona Hărmănescu) și „Aspecte ale vieții în tranșee pe frontul românesc în timpul Primului Război Mondial“ (Mihaela Băițan), vernisarea a trei expoziții și lansarea volumului al IV-lea din „Tezaurul monetar de aur (sec. XIX)“, din Colecția Muzeului de Istorie Bacău, precum și a anualelor „Carpica“, vol. XLIX (2020) și „Acta Bacovien-sia“, nr. XV (2020). (C. HANGANU)

Imn

I

Crengi subțiri cu flori albe...
Spre mai sus
Mă ridică din erori
Idealuri ce-au apus...
Cu flori roze crengi subțiri...

Isus!

Flori pe zări, în iarbă flori...
Spre mai sus
Am trăit de mii de ori...
E destul că tu te-ai dus...
Flori pe zări, în iarbă flori...

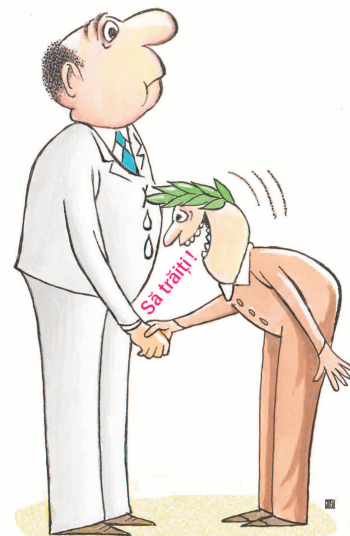
Isus!

II

Să dorm...
Să dorm, din ce în ce murind
Deși oriunde e o reînviere...
Iată, sunt goale
Dumbrăvile sacre -
Poetul a plecat.
Și dacă tu mai cauți,
Pășind prin tănuitul izvor,
Pe mine nu mă vezi -
Poetul a plecat...
Să dorm...
Să dorm, din ce în ce murind
Deși, oriunde, e o reînviere...

George BACOVIA

Zâmbiți cu... CIOSU

Rapsodii de toamnă

Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, în parteneriat cu Consiliul Județean și Primăria Municipiului Bacău, a organizat în seara de 6 octombrie 2020, la Sala Ateneu, o nouă întâlnire cu publicul băcăuan iubitor al tradițiilor populare. Înscris în suita proiectelor inițiate de apreciatul colectiv artistic, spectacolul **Rapsodii de toamnă** a fost dedicat împlinirii celor 612 ani de atestare documentară a Bacăului și a adus pe scenă minunatele nestemate ale folclorului muzical și, totodată, cântece de voce bună din colecția muzicienilor Constantin Arvinte și Constantin Brăiloiu. Alături de numerele din spectacol susținute de orchestra dirijată de violonistul Mihai Gherghelaș, soliștii Georgiana Păduraru, Mihaela Farcaș, Florin Popa și formația de dansuri ale Ansamblului, în coregrafia și regia artistică semnate de Petre Vlase, pe scena Filarmonicii „Mihail Jora” au mai evoluat Grupul vocal „Flori de câmp”, trioul cu un timbru aparte alcătuit din preoții Ionuț Avram, Ciprian Ignat și Ionuț Ciobanu și, cu un moment special, cunoscutul actor și interpret Viorel Baltag. N-au lipsit suitele de dansuri din Moldova și Muntenia, Drăgăiaana, Ciocărlia și ritualul Călușarilor. Surpriza serii a oferit-o Sorin Brașoveanu, care, la finalul mandatului de președinte al Consiliului Județean, a oferit Ansamblului o Diplomă de Onoare și Placheta cu Stema Bacăului. (CG)

Tudor Ghideanu despre filosofia lui Eminescu (VIII)

10. Nostalgia după absolut. Visul nemuririi

Cum era de așteptat, profesorul Tudor Ghideanu aduce în atenție și problematica privind nostalgia eminesciană după absolut. O temă pusă, prin plâsmuirii magice, poetico-filosofice, în corelație cu mult visata speranță a nemuririi umane. „Dualitatea morții și nemorții străbate îndelung monismul unei metafizici adânci, care-și irosește și își înalță coerența dintre omenesc și univers, tocmai în acest făgaș al nemuririi umane, aceea care scapă suferinței, singurătății și uitării” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 73). Aici trimiterea este directă la versurile din *Oda*: „Nu credeam să-nvăț a muri vreodată;/ Pururi tânăr, înfășurat în manta-mi./ Ochii mei nălțam visători la steaua/ Singurătății”. În sens larg, trimiterea este făcută la întreaga operă eminesciană. Ceea ce îl îndreptățește pe autor să continue astfel: „Filosofia geniului nostru național răsare viguroasă din stirpea aceluia gând mareț ce crede cu tărie că realitatea și posibilitatea fac una, sub zarea de legitate a raporturilor constante în infinitatea universului” (*Idem*, p. 73).

Tudor Ghideanu descoperă, cu îndreptățire, legături de profunzime între fragmentele din manuscrisul 2266 („**Teoria ecvațiunii universale sau a raporturilor constante între finit și infinit**”) și proiectul de lucrare din manuscrisul 2255 („**Încercare de metafizică idealistă a raporturilor constante în mișcarea eternă**”). În plus, aceste însemnări sunt puse în corelație și cu fragmentul din manuscrisul 2261, fila 175, unde Eminescu a făcut următoarea însemnare: „Marea n-ar face valuri și n-ar avea absolut nici o mișcare, ci apa s-ar putrezi și

s-ar băhni, dacă temperatura ei ar fi pretutindeni egală; omenirea ar putrezi în corupție, speculă și pornocrație, dacă n-ar exista între popoare deosebiri de cultură și mai cu seamă deosebiri de viață”. Filosoful ieșean evocă acest ultim fragment drept argument în sprijinul ideii că în viziunea lui Eminescu, chiar dacă se vorbește despre raporturi constante, este acceptată și varietatea, și transformarea. În sprijinul acestui gând, universitarul notează: „Concepția eminesciană este o viziune monistă care își construiește deplina coerență pe «conaturalitatea omului și a lumii», pe convingerea că între cosmos și logosul uman există o unitate funciară, străină însă oricărei identități plate, lipsită de varietate calitativă” (*Idem*, p. 74).

Această viziune eminesciană este corelată de Tudor Ghideanu și cu fragmente din manuscrisul 2267 („Ordinea morală a universului ca șir fenomenologic văzut și aprețuit de cugetul nostru trebuie să aibă drept corelat un echivalent de altă ordine, mecanică”), dar și din manuscrisul 2255 („Ceea ce facem noi singuri în gândire, face și natura în puteri”), sau din manuscrisul 2307 („Minunile naturii sunt ca și minunile matematicii... Și cu toate acestea, să nu uităm că miile de minuni matematice le produce capul omenesc c-un element... grozav de simplu și omogen”).

Ce rezultă din aceste corelații? Rezultă conaturalitatea omului și a universului, rezultă unitatea viziunii filosofice, bazată pe cunoașterea rezultatelor cercetării științifice. Dar este transferată această perspectivă filosofică și în creația poetică? Iată răspunsul: „Unitatea filosofic demonstrată a lumii și omului deține la Eminescu un complement poetic de o inedită frecvență a corespondenței, a legăturii ontologice dintre om și stea, fiecărui individ fiindu-i aprinsă o «candelă a vieții»” (*Idem*, p. 74). Drept dovadă, sunt amintite versuri din *Povestea magului călător în stele*: „Spun mite... că orice om în lume/ Pe-a cerului nemargini el are-o blândă stea/ ce-n cartea vecinicii e-unită cu-a lui nume/ Că pentru el s-aprinde lumina ei de nea”.

Cum întrebarea metafizică fundamentală a acestui poem este: „De ce de-a mea viață o lume e legată?”, autorul trimite și la răspunsul poetului-filosof, din același poem: „*Cînd Dumnezeu creează de geniuri o ceată/ Să cerce vrea p-oricare de-i rău ori de e bun,/ Căci nu vrea să mai vadă cum a văzut odată/ Că cete rele d-îngeri la glas nu se supun,/ Că cerul îl răscoală cu mintea turburată/ Pîn' ce trăsniți se prăvăl în caosul străbun;/ De-aceea-n om ce naște, din îngeri orișicare/ Odată-n vecinicia-i coboară spre cercare*” (*Idem*, p. 74).

Mai mult, în opinia lui Tudor Ghideanu „gândul nemuririi și chipul cu totul specific al prezenței acestui motiv în folclorul nostru românesc se adună la Eminescu într-o bogăție spectrală din care putem alege mereu ca dintr-o vână inepuizabilă” (*Idem*, p. 74-75). Sunt oferite exemple din *Lu-ceafărul* („*Ei doar au stele cu noroc/ Și prigoniri de soarte,/ Noi nu avem nici timp, nici loc,/ Și nu cunoaștem moarte*”) și din *Memento mori* („*Cum în fire-s numai margini, e în om nemărginire*”). Apoi este reluată discuția cu trimitere la fragmentul din manuscrisul 2255, *Despre nemurirea sufletului și-a formei individuale*. Acolo unde Eminescu se întreabă dacă numărul formelor din natură este mărginit sau dimpotrivă. Și unde poetul-filosof deduce ideea veșniciei vieții și a eternității individuale. „A nu fi fost niciodată este singura formă a neexistenței; cine există, există și va exista întotdeauna – de nu în faptă, dar ca posibilitate și posibilitatea – neavând în eternitate timpul nici un înțeles, este existența chiar”. Reamintesc și comentariul profesorului Ghideanu la acest fragment: „Argumentând că sub specia aeternitatis, tot ceea ce a fost posibil este existență, Eminescu observă că natura se desfășoară conform unei «spăimântătoare necesități», dar grație unui număr relativ mic de legi, ale căror combinații ar putea fi calculabile cu certitudine, căci «puținătatea relativă a spațiilor sunt îndestule dovezi a unei mărginiri în producerea formelor»” (*Idem*, p. 75).

Tudor Ghideanu consideră că, în creația eminesciană, însăși problematica morții este soluționată în funcție de răspunsul la întrebarea privitoare la numărul formelor din natură. „Eminescu definește moartea ca fiind «stingerea conștiinței identității numerice» a individului. El socotea că numai postulând finitatea numărului formelor, devine probabilă reapariția eternă a intelectului uman în lume. În cealaltă ipoteză, a unei infinități de forme ale unei «eternități moarte», probabilitatea acestei reapariții s-ar reduce la zero, «căci ar fi ca o loterie ce s-ar trage etern, dar cu numere infinit de multe, astfel încât tocmai numărul formei omeneste nu s-ar trage niciodată». Împotriva acestei ipoteze stă legitatea unei «eterne reîntoarceri» a conștiinței ca martor ontologic” (*Idem*, p.75-76).

Este impresionant felul în care profesorul Ghideanu reușește să pună în valoare profundele reflecții eminesciene. „Ceea ce impresionează adânc în toate aceste reflecții este inexistența unei trăiri mistice și recursul constant la teorii științifice moderne, chemarea felurită a unor cosmogonii ce-și poartă și astăzi prestigiile. Dar mai interesant decât acest urcuș spre metafizică ni se pare a fi permanenta trecere a lui Eminescu prin spațiul de domă al mitului românesc, mai ales atunci când își propune să reia în seama lui basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără moarte*. Cu același simț unic al valorii arhetipale a acestui basm, pentru toți românii, Eminescu distinge fundamental forma mitică și forma legendară în care se impune el” (*Idem*, p. 76).

Raportarea viziunii eminesciene despre nemurire la basmul popular este de mare importanță. Să ne reamintim ce spunea Constantin Noica: „Două creații, *Lucașfărul* lui Eminescu și apoi un basm popular, *Tinerețe fără bătrânețe*, ar putea să ilustreze modelul ontologic, schițat mai sus în prelungirea sentimentului românesc al ființei. În fapt, cum se va vedea, este în cele două creații mai mult decât o ilustrare a modelului; este o adâncire și reliefare a lui, cu *Lucașfărul* învederându-i-se înțelesurile prin neîmplinire, cu basmul popular,

prin împlinire” (*Introducere la miracolul eminescian*, Editura Humanitas, București, 2003, p. 357). Iată și rezultatul analizei lui C. Noica: „În timp ce analiza *Lucașfărului* a sugerat modelului ontologic o îmbogățire învederând că nu numai termenul inferior, individualul, stă sub vicisitudini, ci însăși generalul și, scoțând în relief o splendidă opoziție de lumi între mizeria generalului din poem și seninătatea individualului, basmul *Tinerețe fără bătrânețe* vine să îmbogățească modelul ontologic cu o nouă și neașteptată lecție, aceea că și determinațiile – termenul de mijloc – pot sta sub vicisitudini” (*Sentimentul românesc al ființei*, Editura Humanitas, București, 1996, p. 133-134). Dar C. Noica a observat că legătura dintre Eminescu și basmul popular este și mai profundă: „Ființa lucrurilor, însă, are nume: sunt «arheii» lor, de fiecare dată alții, întotdeauna aceiași ca model. Și basmul românesc ne duce la gândul românesc al ființei ca arhetip, un gând pe care l-a purtat cu el Eminescu, cel venit parcă și el din aceeași lume a Reminiscenței din care, poate, coborâse basmul” (*Idem*, p. 135).

Tudor Ghideanu, continuându-și analiza, observă: „În imanența sensului multiplu al nemuririi, la Eminescu simțim unitatea negativă dintre mit și legendă, frumoasa, nespusa legătură dintre «durerea unei vieți eterne», blestem al celui fără stea (*Mușat și ursitorile*)... și, pe de altă parte, propria variantă, de factură istorică, în care «omul pururi tânăr» râde și dă cu tifla celor care pretind a fi început, odată cu ei, istoria de înălțare a neamului românesc, așa cum se întâmpla cu partidele patriotice din vremea apostolatului politic al genialului cugetător și poet” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 76). Altfel spus, dacă Eminescu se abate de la schema basmului o face din rațiuni de profundă viziune. „Există în opera politică a lui Eminescu două articole a căror structură și finalitate, deși iscate de cunoscuta și tainica *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără moarte*, culeasă de Petre Ispirescu, își impun înțelesul superior tocmai printr-o abatere simptomatică de la schema basmului, atât în aria în-

chipuită a mitului, cât și în desfășurarea, narată altfel, a legendei. Căci, Eminescu este singurul, din câte știm, care unifică, până la identificare, aceste două planuri fundamentale: cel al sincronismului arhetipal și cel al legendar-istoricului, în nucleul interpretat al basmului” (*Idem*, p. 76).

Articolele la care face referire universitarul ieșean sunt *Independența* și *Vremea strămoșilor noștri*. Ele au fost cuprinse în lucrarea editată de Ion Crețu, în anul 1941, *Eminescu. Opera politică*, vol. II. Mai exact, articolul *Independența* a apărut în ziarul „Timpul” din 14 februarie 1880, iar *Vremea strămoșilor noștri*, în același ziar, în numărul din 19 martie 1881. În anul 1891, Gr. Păulescu, retipărește fragmentar articolul *Independența*, în lucrarea, apărută la București, *Culegere de articole d-ale lui Eminescu apărute în Timpul în anii 1880 și 1881*, iar *Vremea strămoșilor noștri* este menționat de D. Murărașu în *M. Eminescu: Literatura populară* (1936). Ion Crețu sesizează legătura între cele două articole și, referindu-se la articolul *Independența*, notează: „Legenda cu înțeles politic povestită aci de Eminescu o mai întâlnim și în articolul *Vremea strămoșilor noștri* din *Timpul*, 19 martie 1881, cu foarte mici schimbări de adaptare la situația politică a momentului” (*M. Eminescu. Opera politică*, vol. II, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, 1941, p. 560).

Tudor Ghideanu merge în profunzimea gândului eminescian și descoperă curajul ziaristului cugetător de a se abate de la schema basmului. „Abaterea de la mit devine, la Eminescu, legitată a revelației istorice spre a prețui, în chip axiologic, permanența, constanta-invariantă, trăinicia și stabilitatea poporului românesc” (*Filosofia lui Eminescu*, p. 78). Altfel spus, prin aceste articole „asistăm la clara coborâre din mit și metafizică în plină istorie contemporană – caracteristică esențială a viziunii eminesciene asupra durabilității creației, adevărata veșnicie tânără a omului” (*Idem*, p. 76).

Ștefan MUNTEANU

Limbaje în discursul poetic postmodernist

Motto: „*lingua est speculum hominis universi, et rationis, et affectus, et voluntatis.*” (Eugeniu Coșeriu)

În prezenta lucrare mi-am propus să demonstrez complexitatea logosului po[i]etic, mai ales a celui ce se încadrează în formula estetică a postmodernismului, dovedind o elegantă formă de hibridizare a tipurilor de limbaje, ironie, intertextualitate, metatextualitate și decanonizare.

Definind raportul care se stabilește între om – gândire – ființă, filosoful german Martin Heidegger susține: „Gândirea aduce la împlinire raportul ființei cu esența omului. (...) Această oferire constă în faptul că în gândire ființa vine înspre limbă. Limba este locul de adăpost al ființei. În adăpostul ei locuiește omul.”¹, subliniind ideea următoare: „Omul nu este stăpânul ființării. Omul este păstorul ființei.”², pe care o continuă afirmând: „Ființa, ca destin ce destinează adevăr, rămâne ascunsă. Însă destinul lumii se vestește în poezie.”³ Câțiva ani mai târziu, savantul român Eugen Coșeriu se apropie în aceeași manieră heideggeriană de ființa limbii prin credința că limbajele specializate, inclusiv cel cotidian, actualizează doar parțial potențialitatea limbii, pe când poezia este suprema plenitudine a limbii, fără a fi o deviere de la limbajul comun sau de la cel științific, de „grad zero”: „Toate relațiile dintre semne, ca și evocările corespunzătoare, apar complet actualizate în limbajul poetic.”⁴, de aceea: „În limbajul poetic trebuie să vedem așadar limbajul în întreaga lui funcționalitate. Poezia – și prin poezie înțeleg nu doar poezia, ci literatura ca artă – este locul desfășurării depline a funcționalității limbajului. Uzul poetic al limbii nu este o deviere de la uzul «normal» al limbii, ci lucrurile stau exact invers: toate celelalte modalități ale limbii, ca, de exemplu, limbajul cotidian sau limbajul științific (ar trebui să spunem mai bine «modul științific de a vorbi», respectiv «modul de a vorbi orientat spre latura practică») reprezintă abateri în raport cu limbajul integral, cu limbajul ca atare.”⁵ Poetul este ridicat astfel pe cea mai înaltă

treaptă a rostirii și a ființării umane, iar a pretinde că nu avem nevoie de poezie și de poeți înseamnă a considera că nu avem nevoie de limbă, a ieși din cultură și din civilizație.

Poezia este limbaj, nu limbă, dar utilizează același material ca și limba, cuvintele. În discursul poetic, relația dintre semnificant și semnificat se modifică major, cuvintele distanțându-se aproape total de valoarea lor denotativă, în timp ce dimensiunea conotativă este singura care se comunică. Textele poetice trebuie să ne ducă la terțul tainic inclus, să exprime un raport semiotic dublu, căci sensul poetic integrează cel puțin două niveluri de Realitate, aceasta fiind însăși esența textului poetic. Este adevărat că arta se naște prin transfigurarea realității, dar comunicarea în poezie trebuie să fie diferită de cea din viața de zi cu zi, se tinde spre „exprimarea oblică” ce sublimează și subminează realul prin cuvinte: „(...) într-un poem, mimesisul este alterat prin îndepărtarea de verosimilitate, deformat, cu ajutorul unui lexic sau al unei gramatici deviate, în sfârșit, anulat, prin crearea de non-sensuri voite.”⁶

De la simbolism înspre postmodernism, poemul nu mai este prezentat ca discurs, ci ca notație, elocvent fiind îndemnul îndrăzneț al lui Verlaine *Prend l'eloquence et tords-lui son cou!* Se marchează un moment de cotitură de la spațiul ideii poetice către starea poetică, poezia ajungând o „realitate supraconceptuală” rafinată, ce surprinde nu obiectele și cuvintele, ci relațiile și spațiul dintre ele, „spațiu căruia poezia îi caută un sens, tensionat în măsura în care cuvintele polarizează sensul, în timp ce conștiința artistică încearcă să le unifice.”⁷

În cadrul poeziei și al prozei contemporane, Mircea Cărtărescu este un nume de referință și de rezonanță. Pentru poezie, el este un reper de „fantezie surprinzătoare și de imaginație lexicală nesfârșită”⁸, punctul său de plecare fiind barbian și stănescian, prin plăcerea cuvintelor ce țâșnesc, plutesc, zboară, alunecă, se rostogolesc, cad, din această „neobosită vorbire” născându-se viziunea lirică insolită și apa-

rent frustă.

Poza orașului, erosul și femeia sunt dominantele tematice ale volumului *Poeme de amor*, în care se încadrează și textul *Document olograf*, completând imaginea funambulescă a unui București aglomerat și pestrît, în care își consumă viețile anoste personaje reînviolate din comedii domnului Caragiale:

Dragă iubitoare,

*Sunt tuta sola în camera mea
cu icoane de sticlă, sunt ambetată, ci
vino tu, stare măreată a sufletului, pe
motocicletă, pe bițicu, pe limuzină,
mangafaua a plecat la fetești. De ce
nu vii tu, vină! mi-am făcut unghiile cu
sidef, am chef, arhonda, am chef...*

*p.s. adu și banda cu kenny
rogers, auguri, mița, strada blănarului
16 bis.*

*ce servitute, ce dezgust
ce dezgust,
ce plictis...*

Toate convențiile literare anterioare sunt pulverizate în această operă-provocare, poema dovedind o manieră inedită de a topi în țesătura sa mai multe tipuri de discurs epistolar, retorico-patetic, colocvial, relatarea obiectivă transformându-se spre final în confesiune, ca o ilustrare a lirismului disimulat. Descrierea autoreferențială se combină cu narațiunea și monologul, determinând o interferare neașteptată a epicului cu dramaticul și cu liricul.

¹ Martin Heidegger, *Repere pe drumul gândirii*, traducere și note introductive, de Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, Editura Politică, București, 1988, p. 297.

² *Idem*, p. 322.

³ *Idem*, p. 320.

⁴ Eugeniu Coșeriu, *Despre esența limbajului poetic*, în „Convorbiri literare”, serie nouă, nr. 4 (208), aprilie 2013, p. 31.

⁵ *Idem*, p. 32.

⁶ Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, Editura „Aula”, Brașov, 2002, p. 41.

⁷ Ioan Neacșu, *Introducere în poezie - o estetică în nuce*, Editura Orizonturi Noi, Bacău, 2002, pp. 29-30.

⁸ Nicolae Manolescu, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu*, vol. I, *Poezia*, colecția Canon, Editura Aula, Brașov, 2001, pp. 392-393.

Limbaje în discursul poetic postmodernist

Limbajul epistolar este reprezentat în discurs de convențiile specifice: formula de adresare, adecvată relației dintre *adrisant* și emițător, susținând încadrarea tematică a poeziei, *dragă iubitoare*, numele semnatarului, *mița*, plasat necorespunzător și marcând o abatere de la norma literară, precum și sintagma p.s (abrevierea de la post scriptum). Formula de final, *auguri*, accentuează latura ridicolă a situației, ea fiind total neadecvată contextului și relațiilor dintre emițător și receptor.

Limbajul retoric, patetic, este conferit de invocațiile retorice afectate, o variantă desacralizată a chemărilor din *Luceafărul*: „De ce nu vii tu, vină!”, „ci vino tu, stare măreată a sufletului”. Astfel, tema iubirii ia o înfățișare șocantă, necanonică, sentimentul de dragoste fiind înlocuit cu unul de plictis, dezgust, lipsit de intensitatea trăirii. Recuzita romantică a motivelor ce o însoțesc este și ea radical schimbată. Nu plopii, luna, izvorul, steaua, lacul compun decorul confesiunii sau cutia de rezonanță a sentimentului erotic, ci icoana de sticlă și diferitele mijloace de locomoție, subliniind astfel discrepanța dintre banalul cotidian și marea poveste de amor (dintr-un triunghi conjugal), declamată cu emfază prin metafora „stare măreată a sufletului”.

Invocația solemnă ia forme colocviale. Registrul colocvial este reprezentat de exprimările spontane, nefiltrate sau rafinate, specifice vorbirii curente în cadru familiar „adu și banda cu kenny rogers”, dovedind gradul de erudiție a îndrăgostitei, prin grafia incorectă a numelui propriu.

Sintagma italienească „tuta sola”, termenul „auguri”, cuvântul cu aer fanariot, „arhonda” (boier), elementul de jargon „ambetată”, ilustrează voluptatea poetului de a mânui clișee literare, în contrast cu banalitatea simțirii și a evenimentului. Inserțiile de factură caragialiană: *mangafăua*, *16 bis*, *mița* susțin atmosfera de carnaval al sentimentelor, iar în stratul de profunzime al textului, subliniază erodarea lirismului, tendința autorului de a rescrie literatura deceniilor anterioare într-o notă ironică, de pasișă sau pam-

flet. Modelul este surpat prin imitația grotescă, iar miticul se destramă, aceste aspecte fiind caracteristice postmodernismului.

Specia, hibridă și ea, are atingeri insolite și comice cu epistola, poezia intimistă, meditația, genul literar rămânând el însuși incert.

Spiritul ludic este dominanta estetică a operei, lăsând să se întrevadă bucuria jocului imaginației, al imaginilor și al formelor de realizare a discursului liric.

Titlul, ca prag textual de mare importanță în demersul de orientare a lectorului și de decodificare a mesajului artistic, este parțial onomatect, parțial așteptare frustrantă, din punctul de vedere al autorului, cât și maniera de organizare a discursului. Se validează ca titlu de tip oglindă prin faptul că așa-zisa scrisoare a ambetatei Mița poate fi un document compromițător, întocmai cum este și buclucașa scrisoare dintre Zoe și Ștefan Tipătescu (intertextualitate), ea fiind un text olograf, căci este semnat cu multă grație de însuși conceptorul său, bagatelizându-și propriul nume. Pe de altă parte, ca așteptare frustrantă, titlul induce în eroare cititorul prin sobrietatea sa. La un alt nivel, titlul poate să se situeze ca hipertext, făcând trimitere la trăsături ale societății contemporane autorului, când scriitorii verticali erau atent monitorizați de către Securitate prin celebrele dosare de Securitate în care cele mai multe dovezi îmbracă forma acestor documente olografe. Un exemplu ar fi Dorin Tudoran, care trăiește această experiență dureroasă, cu reverberații asupra mai multor scriitori din epocă, exact în perioada anilor 1970.

Într-un decor frăgezit prin lentila caragialiană, Mircea Cărtărescu este „numai parțial ironic atunci când își intitulează un poem *măreția kitschului*, pentru că, văzute dintr-un unghi favorabil liric, obiectele-kitsch, deșeurile civilizației moderne, urâtul cotidian participă, repet, la un mare spectacol. Poezia este, desigur, a ochiului care știe să vadă și să dea o semnificație mai înaltă acestor aglomerări de lucruri apoetice. Imagina-

ția găsește relații neașteptate între ele și le introduce într-un discurs fantezist, ironic și cu premeditare paradoxal.”⁹

În concluzie, rescriind textul lui Caragiale ca hipotext, precum și banalul cotidian, ca substrat antropologic, Cărtărescu se folosește de o recuzită complexă, contopind limbaje diverse, registre stilistice diferite, motive literare într-o cheie nouă, formule poetice insolite, într-un material poetic fascinant, dorința sa fiind aceea de a sublinia ideea căderii sacralului în profan, desolemnizând o literatură considerată intangibilă, exemplară, solemnă.

BIBLIOGRAFIE

- Coșeriu, Eugen, *Logicism și antilogicism în gramatică, Teoria limbajului și lingvistica generală. Cinci studii*, Ediție în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București, 2004.
- Coșeriu, Eugeniu, *Despre esența limbajului poetic*, în „Convorbiri literare”, serie nouă, nr. 4 (208), aprilie 2013.
- Dumistrăcel, Stelian, *Limbajul publicistic românesc din perspectiva stilurilor funcționale*, Editura Institutul European, Iași, 2006.
- Heidegger, Martin, *Repere pe drumul gândirii*, traducere și note introductive, de Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, Editura Politică, București, 1988.
- Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu*, vol. I, *Poezia*, colecția Canon, Editura Aula, Brașov, 2001.
- Manolescu, Nicolae, *Despre poezie*, Editura „Aula”, Brașov, 2002.
- Neașu, Ioan, *Introducere în poezie - o estetică în muce-*, Editura Orizonturi Noi, Bacău, 2002.
- *Dicționar de stilistică*, Mihaela Popescu, Editura All Educațional, București, 2002.

Adina MITROIU

⁹ Nicolae Manolescu, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu*, vol. I, *Poezia*, colecția Canon, Editura Aula, Brașov, 2001, p. 495.

O samă de cuvinte

Alcool

Substantiv, cel mai adesea masculin, este definit în lexicoane ca fiind un compus organic hidroxilic, obținut prin fermentarea naturală a zaharurilor din fructe și cereale, sau pe cale sintetică și folosit în prepararea băuturilor, dar și ca dezinfectant, sedativ, dizolvant, solvent, carburant, combustibil. Deci, acest „compus hidroxilic”, acest lichid incolor, inflamabil, volatil, cu miros, gust și efecte specifice, ar fi destinat mai mult uzului extern, decât celui intern. Dar, ce are a face!... Consumat în cantități adecuate, el induce o stare euforică numită popular „betie”; ca drog, produce o dependență fiziologică numită „alcoholism”, după cum trecerea prin sevraj e numită, pe limba vulgului, „mahmureală”.

Nu există cuvânt în limba română care să rivalizeze cu polisemantismul acestui adjuvant, acestui ingredient, etern și sacru, al vieții, la care, până și rotunjirea celor doi de „o”, exprimă surpriză, uimire, euforie. După dispoziția psihică și context, e numit, pe un ton sentimental și plin de tandrețe: licoare, nectar, balsam, mângâiere sau, dimpotrivă: trăscau, otravă, catran, dușman, cu care nu-i bine să trăiești știindu-l aproape, în beci sau în cămară. Din idiomul liturgic, s-au impus cu vremea, tămâie, agheasmă și împărtășanie. Un om „aghesmuit” sau „afumat” are un comportament specific, inconfundabil: privirea tulbură, încrucișată, mersul împleticit, nesigur, vorbirea îngălătată, în care distingându-se cu greu, când frânturi de cântec, când întrebări retorice, când înjurături scrâșnite spre un inamic numai de el știut.

Poporul îl privește cu îngăduință, cu umor, cu ironie și, mai ales, cu dispreț. Specialiștii însă, vorbesc de evaziune, euforie, agresivitate, dependență, etc., ceea ce ne îndreptățește să trecem alcoolul la drogurile cele mai răspândite. Cum se face că acest „compus hidroxilic” se etichetează, inventariază, comercializează și fiscalizează la produsele alimentare, rămâne un mister. O fi devenit el indispensabil vieții noastre ca și pâinea, carnea, laptele?!... Unii spun că da!... Mai mult, omul s-ar putea lipsi de mâncărică, dar de băutură, ba!...

Vorba poetului popular: „Mâncarea e fudulie./ Băutura-i temelie”.

Deși nu ni se spune clar despre ce temelie e vorba, cei mai mulți exegeți înclină să creadă că ar fi vorba de cavou. Fără îndoială, opinia este îndreptățită dacă luăm în considerare celebrele versuri din „testamentul” scris cu vin roșu într-o crâșmă din Obor: „Uite-așa aș vrea să mor,/ Cu paharul într-o mână și cu sticla într-o mână”... Alții, cred că ar fi vorba de drumul către iad care, neîndoielnic, este pavat cu dalele bunelor intenții. Ori este știut, că nimic nu caracterizează mai bine pe slujitorii lui Bachus, decât bunele intenții. Pleacă omul de acasă, cu bune intenții, să cumpere lapte și pâine, și vine spre seară, pe trei cărări, fără bani și fără sticle. Înhamă caii la căruța să aducă fânul și intră, cu bune intenții, să cumpere țigări, și s-a mântuit.

Ca mărturie a bunelor intenții rămân remușcările, părerile de rău însoțite, cel mai adesea, de lacrimi de căință, de jurăminte, de angajamente patetice și solemne. Și, nu întâmplător, pentru că ei sunt, cu mici excepții, niște sentimentali incurabili. Cred, realmente, în schimbări spectaculoase, în proiecte îndrăznețe. Așa se explică sacrificiul suprem făcut în vremea lui Burebista și a marelui preot Deceneu când, după spusele lui Strabon, s-au lăsat înduplecați să taie vița de vie și să trăiască fără vin. Probabil că au regretat amarnic această imprudență și au avut grijă să-și scoată părleala în anii care au venit. Un mare scriitor consemna cu amărăciune că, în satul X exista, la vremea lui, o școală, o biserică și 24 de cârciumi.

Cârciuma, centrul vital – cultural, social, politic, de preluare și prelucrare a datelor, de analiză și soluționare a problemelor interne și internaționale – a făcut întotdeauna o concurență neloyală școlii și, mai ales, bisericii, de la care a preluat, ilicit, nu numai lexicul amintit, ci și o parte din „ritualuri”, cum ar fi „botezarea” vinului cu apă... nesfințită. Pentru că, nefamiliarizați cu marea poezie franceză, în speță cu Villon, slujitorii lui Bachus nu știu ce îi așteaptă: „În beciuri de Gheenă să ajungă./ Crâșmarii

care toarnă apă-n vin!”.

Dar să revenim la spațiul nostru mioritic! Cu adevărat, veșnicia s-a născut la sat, pentru că nimic nu s-a schimbat, în deceniile ce au urmat. Și astăzi, cam la a treia casă, e o cârciumă de la care răsună cântece de un tragism sfâșietor: „Se mărită Mona mea/ Ce fac, Doamne, fără ea?!”... Nu știu ce s-ar face cântărețul de manele fără Mona lui, dar știu că fără alcool, ar dispărea, ar da faliment, singura ramură economică prosperă, sigură, predictibilă, nicidecum în criză sau în recesiune. Să nu uităm, că este singura ramură economică ce creează „locuri de muncă” și contribuie, decisiv, la creșterea P.I.B.-ului pe capul bietului locuitor, amărât și turmentat, în condițiile în care investițiile străine și fondurile europene ne ocolesc cu o inexplicabilă vrăjmășie. Nu e de mirare că alcoolul rămâne panaceul miraculos care alungă jalea, dorul, urâtul și amarul – cuvinte intraductibile în alte limbi – stări sufletești ce bântuie sufletul românului, mai ales când nu are loc de muncă și nici prin gând nu-i trece să-l caute. Se bea de urât, se bea de jale, de scârbă, lehamite, spleen, obișnuință, blazare, derută, oboseală, de bucurie și de... melancolie: „Plouă, plouă, plouă./ Vreme de betie./ Și s-ascuți pustiul./ Ce melancolie!”... Așa se explică, în parte, de ce Caragiale „vedea enorm și simțea monstruos” după ce a trecut, o spune chiar el, pe la „Restaurant et. Berărie” de la parterul celebrului Grand Hotel „Victoria română” din Ploiești.

Bacovia, Caragiale, Eminescu („Ah!... carafa pântecoasă, doar de sfeșnic mai e bună!”), sunt mici copii pe lângă alde Bukowski, Hemingway, Poe et comp. din Lumea Nouă și de pe bătrânul continent. Nu întâmplător, scriitorul, în imaginea lui fetișizată, apare cu o mână pe pahar și cu cealaltă pe pana de scris. Rețineți, cu o mână pe pana de scris, nu pe sticlă: „Însă noi, noi epigonii, lire și harpe zdrobite/ După aprige chiolhanuri și șuete prelungite./ În asalt de tuici și vinuri, de copane și ciozvărte./ Anevoie aflăm sprijin, când pământul se învârte.”

„Băutura, spunea scriitorul american Charles Bukowski, e un fel de sinucidere, din care revii la viață și apoi o poți lua de la început. Poți renaște... Eu am renăscut de circa 15 mii de ori”. Asta ar însemna, pe înțelegerea noastră, zilnic, timp de 40 de ani! Sub influența lui Hegel, încerc să schițez o „fenomenologie a spiritului” care se „sinucide” și „renaște”, convins fiind că teoria metempsihozei se dovedește, încă, de mare actualitate... Primul pahar produce relaxare, marchează începutul desprinderii și al uitării... La al doilea pahar, coboară în suflet o adâncă împăcare, lumea apare într-o lumină blândă, atotizbăvitoare, de milă și iertare. E o revărsare pan-teistă, o strângere la piept a lumii întregi, într-un puseu tulburător de iubire și afecțiune. Cu al treilea pahar își fac loc o nostalgie sfâșietoare pentru tot ce a fost, sau ar fi putut să fie, un regret cumplit al șanselor irosite. Eul se judecă aspru sau se compătimentește: „Aș fi putut ajunge un Schopenhauer, un Dostoievski”, se lamentează, amarnic, unchiul Vanea când, după câteva pahare de vodkă are revelația zadarnicei risipiri și a previzibilului eșec existențial...

La al patrulea pahar are loc expansiunea Eului, însoțită de efervescență („Să bem, viața e atât de frumoasă!”)... Este momentul eliberării de inhibiții, de teroarea Supraeului, momentul hotărârilor eroice, al proiectelor mărețe. Pe această treaptă se adevăresc cuvintele celebrului verset: dacă-ți cere haina, dă-i și cămașa, chiar dacă, a doua zi, te trezești „flămând și gol, făr de-adăpost”, vorba lui Georgică a Popii de la Hordou... În sfârșit, la al cincilea, al șaselea etc., urmează o socializare *sui generis*, în care vorbesc toți și nu ascultă nimeni, urmată de surescitare, iritare și, mai ales de căutare – de certitudini și puncte de sprijin – într-o lume confuză, nesigură, haotică.

Zdruncinată din temelii este identificarea cartesiană a vieții sufletești cu conștiința având idei clare și distincte. E un clivaj al eului, o scindare dureroasă între două atitudini opuse: una se agață de realitate în tentativa regăsirii siguranței pierdute, cealaltă refuză orice recurs la anamneză și se agață de mreaja de himere, de vise de iluzii. A doua zi urmează „re-

nașterea“ dureroasă, chinuitoare, trecerea prin sevrăj și anxietate, din care se iese, treptat, cu primul pahar, care produce relaxare, desprindere, uitare etc. și ciclul se reia, la nesfârșit, era să zic până în pânzele albe. Dar, pentru a nu fi prea sumbri, să concedem: până când iese părul din scâfărlie prin căciulă, șapcă, bască, clop sau pălărie, după caz, vârstă, anotimp sau provincie istorică.

Mulți zic: lasă-i domnule să bea, că atât le-a mai rămas... Ce vrei, să pună banii la bancă, să se devalorizeze?!... Și apoi Baudelaire, care avea destule păcate, dar numai prost nu era, știa el ce știa, când ne sfătuia cu multă afecțiune și grijă „părintească”: „Trebuie să fii mereu beat. Aici e totul: e unica problemă... De ce?... De vin, de poezie, sau de virtute, după placul inimii... Dar îmbătați-vă!”... Și cum vinul e la discreție, ignorăm celelalte alternative... Ce, întâmplător perșii – recunoscuți pentru inteligența lor, de vreme ce au inventat sportul minții – au dat pe cel mai popular poet al lumii, Omar Khayyam?... El recomandă vinul ca panaceu, ca elixir, ca remediu infailibil pentru a uita de vremelnicia și absurditatea vieții, de fragilitatea condiției noastre, de cruzimea destinului, a morții implacabile... În atare condiții „Să nu bei, nu-i oare o nesăbuință”... „Nu vinul dezleagă orice nod gordian”?... Din paradisiul lui de la Nișapur, se adresa tuturor neamurilor, deci și celui românesc: „O dușcă de vin, face cât al lumii imperiu”... În fine, o ultimă întrebare, evident tot retorică: Ar mai fi scris Miron Costin poemul filosofic „Viața lumii”, dacă nu studia, în adolescență, la Bar, în Polonia?... Nu cred că mai e nevoie de alte argumente istorico-filosofice, dar pentru edificarea absolută amintim epoca glorioasă a Moldovei din vremea lui Istrate Dabija Voievod, care l-a fascinat pe Eminescu: „Și zimbrul cel cu trei luceferi/ Voios lucea pe orice cort/ Și ne-am întors cu toții teferi./ Cu toții beți, niciunul mort”.

Și mai zic, cei mulți și obidiți: Ce folos are omul din toată truda lui?!... Totul este deșertăciune și vânăre de vânt, după cum se exprimă un mare înțelept, rege al Ierusalimului, cel care a construit Templul și l-a dat în folosință arhierilor, cărturarilor și fa-

riseilor să se bucure, ei și urmașii lor, în veacul vecilor... Și mai zic: lasă-i domnule să bea, că se înmulțesc semenele și vine sfârșitul lumii!... Da!... De trei ori: Da!... Vine sfârșitul lumii și, cum se spune la Sfânta Scriptură, în Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul, nimeni nu știe unde-l prinde clipa: pe unii doborâți sub mese, pe alții în șanțuri, pe alții sub roțile mașinilor, pe alții uciși de proprii copii, de neveste, soacre, vecini sau cumetri... Avea dreptate Ecceziastul, soarta omului și a dobitoacului e aceeași... Că multe dureri sunt, puține plăceri, vorba poetului național... Ce puține?!... Dacă stăm bine și ne gândim, nu-i decât una: *Așa beau oamenii tineri./ De sâmbătă, până vineri...* În celelalte zile ale săptămânii, merg la lucru, cu mare pasiune și dăruire, iar seara, merg la „bibliotecă”, adică la... Bar.

„Citind”, mai trag cu coada ochiului la emisiunile de folklor, unde interpreții de muzică populară, ciocnesc, la nesfârșit cu publicul așezat la mese, plătit să aplaude și să strige „Bravo”, chiar de cântecul și interpretarea sunt lamentabile. Noaptea târziu, pe drumul către casă, câte unul mai bleștește: „Așa-mi vine câteodată/ Să dau cu cuțitu-n cheatră”. Și-atunci îi sare țandăra lui nea Petrică Bolovan. Am omis să spunem că: *Nea Petrică Bolovan/ Îi bărbat, nu îi muiere./ Când „primejdia” o cere./ Bea amarnic, bea avan (chiar din sticlă, din borcan)... Se-nțelege că după aceea, doarme ca un bolovan/ Când în șanț, când pe tâpșan./ Mulți se-ntreabă: Ce s-o face peste ani/ Cu cei șase... Bolovani?...*

Și totuși, mi-aduc aminte, în acel timp, *in illo tempore*, cum ar zice Mircea Eliade, al copilăriei, sărbătorile părinților noștri erau liniștite și cu minți, iar veselia lor era curată și senină. Nu avea nimic de-a face cu beția șcrâșnită, agresivă și tembelă a contemporanilor noștri: „Era iarnă și ningea/ Gheorghiuța la noi venea.” Fără hațag, fără topoare, fără săbii ninja. Îl aștepta Mărioara, cea mlădie și sprâncenată, care „avea basmăluță roșioară/ mirosea a flori de primăvară”... Nu tu țigări, nu tu cafea, nu tu alcool!... Nu, tu?!... Dar poate mă înșel!... Eram copil!...

Ion DINVALE

Scriitorul Isaiia Răcăciuni

N. 21 septembrie 1900, în satul Gâșteni, comuna Răcăciuni, județul Bacău – m. 17 iunie 1976, la București. **Prozator, dramaturg, teatrolog, scenarist, memorialist, publicist, traducător, editor.** Fiul arendașului Nacht, îmbrăcat în ținută de roșior și cu cismulițe de lac, era luat, încă de la 4 ani, de tatăl său la târg, unde e vrăjit mai întâi de cântecul „Măi ciobane de la oi“, interpretat de o hanğiță voinică, și apoi de limba și vânzoleala mulțimii. La 6 ani călătorește și se juca pe malul pârâului cu fiii de țărani, iar la 9, după ce-și începuse studiile la școala din sat și la Bacău, e dat la internatul Institutului Schewitz-Thierin din București. Aici îl va avea coleg de bancă pe viitorul pictor Mac Constantinescu și va descoperi, în seriile de iarnă, poezia lui Vasile Alecsandri. Între 1911 și 1917 învață la Școala Evanghelică din Capitală, în primii doi ani de studii avându-l ca profesor de limba română pe Ioan Slavici. Urmașul acestuia, Petre Drăgoescu, el însuși dramaturg, îi remarcă, în 1913, abilitățile literare din compoziția *O șezătoare la țară*, prezicându-i că va scrie teatru. Prima dramă în versuri, puerilă, după propria mărturisire, avea să o înjghebeze pe 15 august 1916, când se afla în vacanță la Răcăciuni. Peste trei luni asista la bombardamentul nimicitor al zepelinelor germane asupra Bucureștiului, viziunile apocaliptice despre război urmând să le redea, la sfârșitul anului 1917, într-un lung poem. Dintr-o revistă occidentală tocmai aflate de Lenin și de Marea Revoluție Socialistă din Octombrie, fapt ce-l determină să citească asiduu autori ruși, din nuvelele lui Maxim Gorki publicând chiar o traducere, ce avea să apară la Editura Cultura Poporului în primul an după război. Tot aici va trimite la tipar tălmăcirii din Verlaine și Rilke, această preocupare procurându-i satisfacții spirituale și în următorii ani. La insistența familiei, care dorea să-l îndrepte spre o carieră în domeniul comercial, se înscrie și urmează cursurile Academiei Comerciale, dar nu-și va exercita decât sporadic profesia, fiind tot mai atras de „lumea făuritorilor de literatură și a celor care transformă manuscrisele în cărți“. În 1920, devine, astfel, secretar literar al Editurii Gutenberg,

unde are o primă experiență redacțională, pe care o va părăsi însă în vederea satisfacerii stagiului militar. Întors în Capitală cu gradul de sublocotenent major în rezervă, se angajează contabil la Centrala Cărții, devenind coleg cu Perpessicius și Emanoil Bucuța. Se rupe de tradițiile religioase ale familiei, fascinat de lecturile filozofice pe care le făcuse și de mirajul scrisului. Prin 1922 începe să lucreze la piesa *Trei cruci. Apocalips în nouă tablouri*, care va apărea mai târziu într-o reușită versiune tipografică, beneficiind de o copertă de Octav Doicescu, dar care nu menționează nici editura, nici anul de apariție. Textul dat tiparului avea și un „Post-scriptum“ ce anunța cititorul că exista și o „variantă pentru reprezentare“, discutată prin anii 1929-1930 cu Liviu Rebreanu, pe atunci director al Teatrului Național, care se arătase interesat de „apocalipsul dramatic“ al băcăuanului bucureștenizat. Prestigioasei instituții teatrale îi înaintase, de altfel, spre lectură, o duzină de drame, în speranța că măcar una dintre ele va vedea lumina rampei. Debutul scenic avea să se întâmple însă la Teatrul Popular din Tismana, unde, în 1927, îi sunt jucate comedia *Mirele* și drama *Uzina*. Până atunci își exersase condeiul și în cronica dramatică, devenind din 1924 colaboratorul foarte exigent al săptămânalului *Clipa*, unde semnează adesea cu pseudonimul Vladimir Spătaru. Se numără, de asemenea, printre pionierii cinematografului românesc, în 1927 fiind solicitat să scrie, împreună cu N. N. Ștefănescu, scenariul filmului *Iancu Jianu*. Deși ia parte inclusiv la filmări, la proiectarea peliculei constată că scenariul i-a fost masacrat, așa că solicită să fie scos de pe generic. În 1929, odată cu reorganizarea Editurii Cultura Națională, este angajat aici secretar literar, contribuind timp de un deceniu la edificarea unui program editorial deosebit de valoros, ce a avut ca prim obiectiv promovarea literaturii naționale. Grație abilităților sale și puterii de convingere sunt publicate aici „Madona cu trandafiri“ de G. M. Zamfirescu, „Ultima noapte de dragoste, întâia noapte de război“ de Camil Petrescu, „Viața lui Mihai Eminescu“ de G. Călinescu, „Pajere“ de Mateiu I. Caragiale, „Doctorul Taifun“

de Gala Galaction, „Vinul de viață lungă“ de N. D. Cocea, „Strofe pentru toată lumea“ de Ion Minulescu, „Poarta neagră“ de Tudor Arghezi, „Joc secund“ de Ion Barbu și multe altele, unele în tiraje impresionante pentru epocă. Din 1933 este solicitat să îndeplinească aceeași funcție și la Editura Fundațiilor Regale, unde, de asemenea, are un rol hotărâtor în promovarea unor cărți de valoare. În clipele de răgaz frecventează seminarul de la Facultatea de Litere, condus de criticul Mihail Dragomirescu, își poartă „tristetea pe străzile Bacăului“, unde îl cunoaște pe Bacovia, admiră dealurile de la Parava și din satul natal, scrie concomitent proză și teatru, traduce, vede spectacole, se întâlnește cu scriitorii vremii, călătorește peste hotare. Tot în 1929, bunăoară, e invitat de marea actriță Maria Ventura să discute noua piesă *Poste-Restante*, în care ar fi vrut să joace rolul Iluș, dar va fi montată la Teatrul Maria Ventura abia peste doi ani, cu Aura Buzescu și Gerge Vraca între interpreți. I se joacă, în schimb, versiunea dată piesei *Șoarecele de biserică* de Fodor László, pe care o traduce din germană, iar revista *Premiera ilustrată* îi publică prologul piesei *Isterie*. În iunie-iulie 1930 se află la Paris, însetat de spectacole, unde va reveni peste 5 ani pentru a convinge Editura Grasset să publice câte 5 opere ale scriitorilor români pe an și să-i propună lui Louis Jouvet, directorul Teatrului Athénée, propria comedie *Începutul sfârșitului*, tradusă în franceză de Rivain. Ca de atâtea ori, ambele proiecte cad, dar în decembrie 1933 G. Călinescu îi publică în *Viața românească* două din cele șase tablouri ale piesei *Poveste de iarnă*, iar un an mai târziu îi recenzează elogios, în *Adevărul literar și artistic*, romanul *Mâl*, ce tocmai apăruse. Tot în 1934 publică, în *Viața de azi*, tragicomedia în trei acte *Bosfor*, iar în aprilie 1935 vede lumina tiparului, în revista *Magazinul*, piesa *Doctorul Berechet*, comedie ce-i plăcuse și lui Mihail Sadoveanu, care-i ceruse acordul să o monteze la Teatrul Național. Premiera, sub titlul *Bursa neagră*, urma să aibă loc la 24 ianuarie, dar deși se vânduseră toate biletele, publicul nu a fost

acceptat în sală, viziunea amânându-se cu câteva zile din pricina cuziștilor, care l-au acuzat că nu este... arian. În același an îi apare, la București, traducerea *Vânătoarea dragostei* de H. Mann (în colaborare cu C. Baltazar), în 1936 traduce lucrarea *Moise* de Edmond Fleg, iar în 1937 Editura Națională Ciomei îi publică romanul autobiografic *Paradis uitat*, recenzat elogios de Gala Galaction în *Adevărul literar și artistic*. Deși împrejurările legate de a doua conflagrație mondială l-au adus, în anii 1939-1940 în ipostaza de șomer, nu renunță la preocupările literare, întorcându-se la cinematografie și scriind, în 1939, un scenariu după nuvela *Se aprind făclile* de N. Porsenna, filmul apărând, cu destule greutate, în regia lui Ion Șahighian, cu George Vraca și Nuți Dona în rolurile principale. Tot el își sprijină fratele, cunoscutul actor N. Stroe, să realizeze filmul *Bing-Bang*, găsind salvatoarea soluție financiară. La rândul său e ajutat de Teatrul Barașeum din București, care în 1940 îi joacă piesa *Om de departe*, regizat de Alexandru Marius. Crimele săvârșite de legionari împotriva evreilor în ianuarie 1941 îi inspiră reportajul dramatic în 13 tablouri, *Noaptea sângelui*, iar atrocitățile hitleriste de la Auschwitz se regăsesc în alt reportaj dramatic, în 7 tablouri, *Ultima stație*. După război devine, între 1945 și 1948, directorul Editurii Cugetarea, după ce în 1944 publicase, la București, nuvela *Dați-ni-l înapoi pe Isus*. Subiectul, se vede, îl preocupase, pentru că în manuscrisele lăsate s-a găsit și piesa *Isus*, datată 1932. În valoroasa arhivă a scriitorului au rămas, de asemenea, dramele sociale *Răspântia* și *De la subsol la etaj*, comedia în 4 acte *Puntea*, scrise în perioada 1948-1950, un voluminos *Jurnal*, ce acoperă patru decenii de viață în slujba limbii române, precum și cronica dramatică în 3 părți și 28 de tablouri *Le prince Hochersip*, redactată în franceză. Dintre acestea, Elena Zaharia-Filipaș a alcătuit în 1990, pentru Editura Dacia, un volum de *Teatru*, care reproduce *Trei cruci*, *Poste-Restante*, *Om de departe*, *Bursa neagră* și fragmente din *Isterie*, *Poveste de iarnă* și *Isus*. Intrat într-un con de umbră, în anii comunismului nu a publicat decât un volum de *Amintiri*, în 1967, la Editura

pentru Literatură, rămânând ca posteritatea să readucă în atenție o operă pe cât de interesantă sub aspect tematic, pe atât de valoroasă. Pentru aceasta, criticii și istoricii literari vor trebui să scotocească prin paginile revistelor deja amintite ori ale publicațiilor *Adevărul*, *Azi*, *Dacia*, *Ecoul*, *Epoca*, *Facla*, *Litera*, *Lumina*, *Munca literară*, *Premiera*, *Rampa*, *Reporter*,

Ziaristul Stelian Nanianu

N. 24 octombrie 1935, în Alexandria, județul Teleorman – m. 21 februarie 2003, în Bacău. *Ziarist*. Fiul Vangheliei (n. Ruseșcu), casnică, și al funcționarului Paul Nanianu. Și-a început studiile la Școala Primară Nr. 1 din Alexandria (1943-1947), continuându-le la Liceul Mixt (1947-1953) din orașul natal. Admis la Facultatea de Ziaristică din cadrul Universității București (1953-1958) avea să se numere, încă din anul I, printre cei mai activi ziaristi, contribuind decisiv, în calitate de colaborator, redactor ori secretar de redacție, la apariția unor săptămânale și cotidiene din mai multe județe, începând cu *Flacăra Moineștiului* (1954), *Oneștiul nou*, *Ceahlăul* (1968), *Litoral* (1969), *Șantier* (1970) și continuând cu nu mai puțin de 26 alte publicații, în majoritate reviste școlare apărute după 1990. De la debutul în *Știința tineretului* (1950), numele său a apărut în peste 60 de ziare și reviste, centrale și locale, în almanahuri și volume colective ori pe genericul unor filme de scurt metraj. A publicat, astfel, în *Ateneu*, *Die Warhait*, *Dobrogea nouă*, *Drapelul roșu*, *Flacăra*, *Glasul patriei*, *Pagini teleormănene*, *Petrochimistul*, *Secera și ciocanul*, *Steagul roșu*, *Știința*, *Teleormanul*, *Tribuna*, *Universitatea*, *Viața Capitalei*, *Zori noi* ș.a., dar întreaga sa viață publicistică a gravitat în jurul cotidianului *Steagul roșu*, în redacția căruia a lucrat după absolvire, și al revistei *Ateneu*, unde a activat ca secretar general de redacție încă de la primul număr (august 1964). Timp de aproape patru decenii, cu mici intermitențe, a asigurat ținuta grafică a seriei noi, reușind cu migală și artă de meșteșugar să se strecoare printre furcile caudine ale tiparului înalt și să impună o linie ce-i poartă încă amprenta. Reporter cu aplomb, nu s-a mulțumit doar să mănuiască unelte secretarului de redacție, ci s-a implicat în viața social-economică a județului, scriind note, articole, reportaje, interviuri, recenzii, portrete literare, abordând domenii de care alții s-au ferit. Editorial a debutat cu portretul *Ziua cea mai frumoasă*, apărut în caietul de literatură *Imn în mers*, editat de Casa Regională a Creației Populare Bacău, în 1963, numărându-se apoi printre co-

Revista Fundațiilor Regale, *Viața literară*, *Vitrina literară*, *Voiaj*, *Vremea*, *Zorile* ș.a., neuitând că a semnat o parte dintre sutele de texte cu pseudonimele Ion Negrea, Ion Noapte, I. Nopteanu, Ric-Rac. Uitat de contemporani, care, cu excepția editurii clujene, i-au ignorat apoi și Centenarul, s-a stins într-un anonim cvasitotal.

autorii monografiilor *Municipiul Bacău* (Bacău, 1971), *Județul Bacău* (Bacău, 1974), *Județul Bacău. Monografie* (Editura Sport-Turism, București, 1980). Împreună cu V. Gavrilu a publicat, de asemenea, volumul *50 de ani de învățământ comercial la Bacău. Grupul comercial Bacău* (Bacău, 1971) și, împreună cu colegii de redacție, s-a numărat printre fondatorii *Almanahului Ateneu* (1986), în paginile căruia a publicat *File de monografie* și a strecurat cu abilitate texte ce, în condițiile de atunci, nu aveau nici o șansă de apariție în coloanele revistei. După 1990 a făcut parte, pentru scurtă vreme, din colectivul de redacție al săptămânalului *Pur și simplu*, seria nouă, numele său mai figurând în casetele redacționale ale unor reviste școlare. În calitate de scenarist și comentator a participat la realizarea a nu mai puțin de 115 filme de amatori în cadrul Cineclubului „Unirea” al Casei de Cultură „Vasile Alecsandri” din Bacău, împreună cu Vladimir Lucavețchi, Voicu Alexandrescu, Traian Moroșanu, Laurențiu Miron, Ion Florea, Dorin Dodiță, Mircea Răducanu, Vasile Paraschiv, Constantin Stan și Constantin Finder ducând faima cinematorilor băcăuani până dincolo de granițele țării. Filme precum *Brazda*, *Ghemotoc*, *Unde joacă moldovenii*, *Un sat – o poveste*, *Primăvara* ș.a. au fost capul de afiș al multor competiții naționale și internaționale de gen, fiind preluate de Televiziunea Română ori difuzate în rețeaua cinematografeilor din județ sau în cadrul unor reuniuni culturale și științifice. Tot cu premiul I au fost distinse revistele școlare *Vămile visului* (1996, 1996, 1997 – la Concursul Național al Redacțiilor Revistelor Școlare) și *Muguri de lumină*, la a căror ținută grafică a avut un rol hotărâtor. A colaborat însă și cu presa audio, relatările sale fiind difuzate de Radio România și Radio Iași. S-a pensionat, oarecum forțat, la sfârșitul anului 2001, dar n-a renunțat la scris, ci a trecut la redactarea unei istorii a presei băcăuane postdecembriste și a unui dicționar al ziaristilor băcăuani, ca unul care a nășit zeci de gazetari, risipiți azi prin tot atâtea redacții.

Astronomul Victor Anestin

N. 17 septembrie 1875, în Bacău - m. 5 noiembrie 1918, la București. **Astronom, scriitor, publicist.** Este al doilea fiu dintre cei cinci copii ai actorilor Maria și Ion Anestin. Copilărește printre artiștii trupei Vlădicescu-Tartini, urmând clasele primare și gimnaziale la Colegiul „Sfântul Sava” din Capitală, unde frecvențează și prima clasă liceală. Își continuă studiile la Liceul „Carol I” din Craiova, perioadă în care înființează o societate literar-științifică și editează revista literară **Freământul** (1895). Absolvă în 1892, an în care îi consacră un studiu lui Camille Flammarion, descoperit în urma unor lecturi asidue și din creația căruia făcuse o primă traducere încă din 1889, publicată în **Revista olteană**. Se înscrie la Facultatea de Litere și Filozofie din București, însă – tot mai acaparată de publicistică –, nu reușește să-și termine studiile universitare. Citește, în schimb, la fel de mult, învățând de unul singur limbile engleză, franceză, germană și italiană, formându-și o cultură de tip enciclopedic, dar specializându-se cu preponderență în domeniul astronomiei, unde se va număra printre deschizătorii de drumuri. Practic, arde etapele, lucrând concomitent, în calitate de corector, redactor sau secretar de redacție, la o bună parte dintre cele peste 30 de ziare și reviste la care a colaborat. A fost, astfel, secretar de redacție la **Apărarea națională, Foaia populară, Patriotul, Tribuna familiei, Țara și Vremea**, redactor la **Adevărul, Dimineața, Minerva, Tribuna, Universul, Universul literar și Veselia**, colaborator la **Curierul Olteniei, Epoca, Flacăra, Gazeta Câmpinei, Gazeta politică și literară, Noua revistă română, Revista idealistă, România ilustrată, Semănătorul, Veselia, Viitorul** ș.a.

Cu fervoarea liceanului ce editase singur cele vreo zece nume ale **Freământ-ului**, întemeiază și conduce, între 1907 și 1912, revista mensuală de astronomie populară **Orion**, apoi cea de a doua serie a **Ziarului Științelor populare și călătoriilor** (1912-1916), **Bibliografia română** (1914-1916) și **Știința tuturor** (1918). Reporterul din el s-a împăcat bine cu scriitorul și vizionarul, cel care, în 1899, avea să ofere cititorilor primul roman științifico-fantastic din literatura română: **În anul 4000 sau o călătorie la Venus** (Editura Revisitei „Foaia populară”, București). Ritmul alert în care publică, fie cu numele său, fie cu pseudonime precum Andrei, Eugen, Hilarius, Lică, Lylo, Sirius, Stin, Syr, Tin, V’an, Victan, Victorian, Victor Eugen, Wega ori altele, în paginile deja amintite sau în paginile publicațiilor științifice, nu l-au împiedicat să scrie, pe lângă publicistică, poezii, proze scurte, cronici literare și dramatice, studii biografice, traduceri, articole de popularizare cu tematică științifică. Pasiunea sa pentru astronomie îl face să întemeieze, în 1907, Societatea Astronomică Română „Camille Flammarion”, iar șase ani mai târziu, împreună cu matematicianul Gheorghe Țițeica și fizicianul Ștefan Hepites, Societatea „Prietenii Științei”. Conferențiază în cadrul acestora și la Universitatea Populară, unde de asemenea a fost fondator (1912), iar pentru mai buna valorificare a volumului impresionant de cunoștințe, înființează colecția de popularizare Biblioteca „Știința pentru toți” (1913). Aidoma articolelor, volumele se succed cu aceeași repeziciune, uimind și captivând admiratorii săi prin diversitatea subiectelor și universul investigat. Debutul editorial este urmat de biografia consacrată lui **Camille**

Flammarion (Tipolitografia Societății Tiparul, București, 1901), studiul critic **Haralamb Lecca, autor dramatic** (idem, 1902), volumele de popularizare **Pământeni și marțieni. Dovezile că există o omenire pe planeta Marte** (Editura Adevărul, București, 1908); **Stele. Noțiuni populare de astronomie** (Institutul de Arte Grafice, Editura Minerva, București, 1909); **Cucerirea aerului. Baloane și aeroplane. Aventuri aeriene** (Editura Librăriei Leon Alcalay, București, 1909); **Vine cometa Halley** (Tipografia Unirea, București, 1909), **Ce sunt cometele?** (1910), **Planeta Marte. Este ea locuită?** (1910), **Giordano Bruno. Viața și opera lui** (1911), **Newton și atracțiunea universală** (1911) - toate la Editura Lumen București; **În lumea spiritelor. Istoria manifestațiilor spiritiste, după scriitorii spiritiști moderni** (Editura Librăriei Leon Alcalay, 1911); comunicările prezentate la Academia Română, **Observațiuni astronomice. Planeta Venus în 1911 și Cometele, eclipsele și bolizii ce s-au observat în România între 1386 și 1853** - ambele apărute la Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl” (București, 1911, respectiv, 1912). Tot în 1911 a publicat, la Torino, **Venus diurna**, iar un an mai târziu, la Riga, **Die Kalenderreform in den Staaten der griechischen Kirche**, semn că notorietatea sa trecuse deja de granițele țării. Un rol exențial în această privință l-a avut Camille Flammarion, care nu numai că l-a sprijinit cu aparatură și cărți, dar l-a și propus ca membru al Societății Astronomice a Franței, înlesnindu-i colaborarea cu prestigioasele publicații **L’astronomie, English Mechanics** și **The Nature** (Anglia), **Monthly Register** (SUA), **Boletín de la Sociedad**

Astronomul Victor Anestin

Astronomica De Mexico ș.a. Cu scurte sincope datorate primei mari conflagrații mondiale, ritmul aparițiilor continuă, la suita enumerată adăugându-se, în 1912, volumele *Romanul cerului. Astronomie pentru toți, Povestea cerului* (ambele, Editura Librăriei Leon Alcalay) și *Eclipsele sau întunecimile de Soare și de Lună* (Editura Lumen, București); în 1913, *Cum să înveți stelele* (Institutul de Editură și Arte Grafice „Flacăra“, București) și *Studii astronomice I. Răsăritul și apusul astrelor. Observațiuni astronomice pentru marinari* (Tipografia G. Ionescu, București); în 1914, *Studii astronomice II. Calea Laptelui și construcția universului* (idem), *O tragedie cerească. Poveste astronomică* (Editura Tipografiei Universul) și *Ce trebuie să citim* (Editura Librăriei Alcalay&Co); în 1915, *Femeile învățate* (conferință, Tipografia Providența, H. Steinberg, București), *Studii astronomice III. Povestea celei mai frumoase stele. Sirius. Paralaxele stelelor. Cum se găesc constelațiile pe cer?* (Tipografia G. Ionescu), *Știința și morală* (conferință, Tipografia Universul), *Viața și opera lui William Herschel* (București) și *Viața și opera lui Edison. Sir Humphrey Daby. Michael Faraday. Henry Cavendish. James Clanke Maxwell* (Editura Tipografiei Gutenberg, Câmpina); în 1916, *Povești astronomice* (Institutul de Arte Grafice, Editura Minerva), *Povestea științei* (Institutul de Arte Grafice C. Sfetea, București), *Povestea științei. Cum a fost „omorât“ Războiul European. Poveste fantastică, Eroii științei..., Cutremurile de pământ. Cutremurile din România, Minunile naturei. Razele X și radiul, Visele. Visele prevestitoare, Povestea vulcanilor și Se va stinge soarele? Soarele după as-*

tronomia modernă (toate, Editura Tipografiei Gutenberg). În plin război, între 1917 și 1918 colaborează la **Biblioteca copiilor și a tinereții, Gazeta Bucureștilor, Renașterea și Scena**, suita de articole despre actorii cunoscuți în copilărie publicată în paginile acesteia din urmă fiind reunite, în 1918, în volumul *Amintiri din teatru*. Peste trei și, respectiv, patru ani, publică volumele de prelucrări *Viața și opera celebrilor exploratori Livingstone, Stanley, Cook, Speke, Raleigh, Nansen și Nordenskjöld* (Librăria Nouă Carol P. Segal, București) și *Călătoriile extraordinare. Doi mari aventurieri - Vasco Nunez de Balboa și Fernand Cortez* (Cartea Românească, București), alte trei cărți apărându-i, tot în Capitală, dar fără indicarea anului: *Viața anecdotică a învățaților iluștri, Viața și opera lui d'Alembert și Stele noi*. La această operă preponderent științifică se adaugă traduceri, la fel de numeroase, din creația lui W. Shakespeare (*Hamlet*, 1906; *Othello*, 1908; *Macbeth*, 1909; *Regele Lear*, 1909), C. Flammarion (*Fenomenele spiritismului, Ce e viața? Studii științifice populare* - ambele, 1907; *Ce e cerul. Astronomie populară*, 1908; *Cataclismul din Martinica*, 1910), Hector Macpherson jun. (*Astronomie populară*, 1909), Clara Tschudi (*Tinerețea Mariei Antoaneta*, 2 vol., 1910), Charles Lane Poor (*Sistemul solar*, 2 vol., 1911), Gustav Le Bon (*Nașterea și moartea materiei*, 1912), Svante Arrhenius (*Evoluția lumilor*, 1914), Ch.R. Gibson (*Povestea unui electron*, 1914), Messerschmidt (*Fizica astrelor*, 1914), Henri Poincaré (*Mecanica cea nouă*, 1914), Paul Linderberg (*Carol I Regele României*, 1915), *În lumea fantomelor. Experiențele lui Sir Williams Crookes* (1916), Lord Macaulay (*Frede-*

ric cel mare, 1918), Agnes Clerke (*Istoria Astronomiei*) și Joseph Nickl (*Culminarea astrelor*) - ambele, fără an de apariție. O mică parte dintre ele au fost reeditate în timpul scurtei sale vieți, iar *În anul 4000 sau o călătorie la Venus* a reapărut la Editura Dacia (Cluj-Napoca, 1986). A fost inclus, totodată, în antologia *Vârsta de aur a anticipației românești* (Editura Tineretului, 1969) și în mai multe dicționare literare sau științifice. În memoria celui care a lăsat posterității peste 10.000 de articole originale ori traduceri, cărți și comunicări academice, băcăuanii au pus pe frontispiciul Observatorului Astronomic, începând cu 22 iunie 1995, numele său, marcând astfel 120 de ani de la naștere.

Regizorul Jean Moraru

N. 21 octombrie 1915, în Bacău. **Regizor**. Studii gimnaziale și liceale în orașul natal, continuate în Capitală, unde, din 1941, activează în cadrul Oficiului Național Cinematografic și, în scurt timp, la Secția de animație a Studioului București. Realizează la început filme utilitare, apoi se axează pe filmele de animație, domeniu în care debutează, în 1946, cu *Pătania lui Ion*. Ca regizor film de animație mai semnează, în România, peliculele *Lacătul minune* (1955), *Tolănici* (1957), *Motanul încălțat* (1958) și *Brăduțul singuratic* (1959), la începutul anilor '60 stabilindu-se în străinătate, unde și-a continuat preocupările, însă fără ecouri în țară. ►

Poetul Octavian Voicu

Născut la 28 octombrie 1940, în Viforeni, județul Bacău, Constantin, fiul cojocarului Vasile Pușcută și al agricultoarei Tasia (n. Ignătescu), a copilărit aici, urmând, între 1948 și 1952, cursurile Școlii Primare din sat, avându-i ca învățători pe Maria Băisan, Margareta și Emil Gh. Cojocar, I. Toteriță și Constantin Patrichi. Silit să se rupă pentru prima oară de casă, își continuă studiile gimnaziale la Secuieni, unde îi are printre profesori pe Eugenia și G. Teodoru, Ștefan Dumitru și Beatrice Carst. Este admis apoi la Școala Medie nr. 1 din Bacău, dar nu reușește, din varii motive, să se acomodeze cu rigorile instituției, așa că ratează anul și, din 1956, urmează clasele VIII-XI la fără frecvență, beneficiind de sprijinul moral al unor prestigioși profesori, între care s-au numărat Adrian Olinic, Dumitru Alistar, Ioan Grigoriu și P. Popescu. Pentru a se putea întreține, lucrează ca sezonier pe diverse șantiere și în agricultură. Acum descoperă „biblioteca din buduroaie“ a folcloristului Apostol V. Antohi, din Botestii Bacăului, având șansa cunoașterii unui univers fascinant. Absolvă în 1960 și, pentru un an, funcționează ca profesor suplinitor de limba și literatura română la Școala Viforeni. În 1961 e admis la Facultatea de Istorie-Filozofie a Universității „Al. I. Cuza“, unde până în 1966 urmează cursurile secției istorie-română, avându-i printre mentori pe profesorii Mircea Petrescu-Dâmbovița, Dumitru Berlescu, Gheorghe Platon, Nicolae Gostar, Cornelia Andriescu și Ion Constantinescu. Îndrăgostit de literatură, în timpul studenției frecventează cenaclurile ieșene, între 1964 și 1965 conducând, în calitate de președinte, cenaclul „Nicolae Labiș“ al Universității. Deși a avut preocupări literare încă de pe băncile liceului, debutează abia la 1 august 1964, când Niculae Stoian îl prezintă și-i publică patru poeme în revista **Lucafărul**. Doi ani mai târziu redebutează, prezentat de Mihai Drăgan, în **Cronica** și, apoi, în **Ateneu**, de data aceasta cu pseudonimul Octavian Voicu. Repartizat ca profesor la Școala Bijghir, comuna Buhoci, lucrează aici până în 1968, când se transferă ca metodist la Casa Regională a Creației Populare din

Bacău. Începe să colaboreze la **Steagul roșu**, publică versuri în **Amfiteatru**, **Contemporanul**, **Iașul literar**, dar nu zăbovește prea mult la Casa Creației, transferându-se ca bibliograf la Biblioteca Institutului Pedagogic Bacău. La inițiativa regretatului scriitor și director Vasile Sporici, din 1969 și până în 1985 își leagă destinul de colectivul Teatrului Bacovia, lucrând ca referent și apoi ca secretar literar și contribuind la impunerea în repertoriu a dramaturgiei naționale, din care nu au lipsit piesele băcăuanilor I. Luca, M. Covătaru, I. Ghelu-Destelnică, R. Cosașu, M. Sabin, G. Genoiu, O. Genaru, V. Savin, M.D. Atanasiu și V. Alecsandri. După ce, în 1970, urmează la I.A.T.C. cursuri de perfecționare în teatrologie, debutează editorial cu volumul de poeme **Ce întemeiază privighetoarea** (Editura Junimea, 1973), urmat, tot aici, de alte trei volume de poezie: **Viața pe rod** (1975), **Cât ești lumină** (1979) și **Cartea locului** (1986). În 1978 devine membru al Uniunii Scriitorilor și al Asociației Scriitorilor din Iași, fiind o voce distinctă a liricii din zona Moldovei. E inclus, de altfel, în antologiile **E scris pe tricolor Unire** (Editura Minerva, București, 1979) și **Nu ucideți pasărea albă** (Editura Eminescu, București, 1985), între anii 1986 și 1998 publicând frecvent în revistele **Ateneu**, **Caietele teatrului**, **Contemporanul**, **Convorbiri literare**, **Cronica**, **Cultura**, **Fântâna Blanduziei**, **Floare-albastră**, **Jurnalul literar**, **Magazin T**, **Semn**, **Sinteze**, **Veteranul de război**, **Vitraliu**, în diverse publicații școlare și județene, fără a mai încredința însă tiparului vreo carte. Traduce, în schimb, grupaje de versuri din J. Seiffert, W. Shakespeare, R. Busmann, A. Klug, P. Cabanne și P. Restany. Din 1985 devine secretar literar și, concomitent, director al Teatrului de Animație, militând pentru pătrunderea cu spectacole în toate cătunele băcăuane, valorificarea pieselor tezaur ale instituției, promovarea în repertoriu a unor autori băcăuani și din Republica Moldova, reluarea Festivalul Național „Ion Creangă“ al Teatrelor de Păpuși, Marionete și Animație. Între 1992 și 1996 activează în calitate de consilier al Inspectoratului pentru Cultură, asistând

importante acțiuni culturale legate de memoria locului, inițind și reușind să dea numele mai multor personalități băcăuane unor cămine culturale, biblioteci școlare și sătești, precum și unor străzi. În 1996 revine, în calitate de consilier literar, la Teatrul pentru Copii și Tineret „Vasile Alecsandri“, iar în 1998 publică, după o tăcere de peste un deceniu, noul volum de versuri **eu sunt, tu ești, EL Este** (Editura Corgal Press). În următorii ani e inclus în antologiile **Chipul mamei** (Editura Amurg sentimental, 1999) și **Poezia pădurii** (Editura Orion, 2000), publică antologia **Pagini alese** (Editura Plumb, 2000) și volumele de poeme **Cartea lui Copil Împărat** (Editura Corgal Press, 2002), distins cu Premiul pentru literatură pentru copii al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor (2003), și **Cartea privirii** (idem, 2003), dar alte sute de poezii își așteaptă rândul la ti-par, precum multe alte pagini de jurnal, unele inserate în rubrica *Tratat de existență*, gazduită de săptămânalul **Viața băcăuană** și distinsă, în 2002, cu Premiul Cenaclului literar-artistic „Avangarda XXII“. Pentru o scurtă pe-rioadă s-a numărat printre redactorii revistei **Ateneu** (1998-1999), iar în ultimele luni ale existenței sale a figurat ca redactor-șef al hebdomadarului **Viața băcăuană**. Deși s-a pensionat în 2000, a continuat să lucreze până în toamna anului 2003 ca secretar literar la Teatrul Bacovia și să fie o prezență activă la manifestările culturale de anvergură. Sfătuitor de taină al tinerilor creatori, a moderat zeci de întruniri ale cenaclului Avangarda XXI, contribuind la impunerea unor nume noi în literatura băcăuană. Invitat adesea la emisiunile posturilor locale de radio și televiziune a fost, întotdeauna, omul potrivit la locul potrivit, erudiția sa și dorința de a da viață cărții locului molipsindu-i și pe cei din jur. A suferit cu demnitate, primind tot ceea ce i-a hărăzit Dumnezeu. În tăcerea sa nevoită a ultimelor două săptămâni, o oază de lumină a fost apariția celui de-al doilea volum din **Cartea lui Copil Împărat**, aceeași Editură Corgal Press publicându-i, postum, romanul **Lumea are glas** (2008). S-a stins pe 7 ianuarie 2005, la Viforeni.

Profesorul Victor Gr. Savin

N. 23 septembrie 1905, în satul Bibirești, comuna Leca (azi, Ungureni), județul Bacău – m. 27 august 1975, la Piatra Neamț. **Profesor.** Fiu de răzeși, a fost hărăzit de Dumnezeu cu o minte ageră și cu multă râvnă, deprinzând încă de mic meșteșugul cititului și al dragostei de aproapele. S-a evidențiat, astfel, ca elev silitor al Școlii primare din satul natal și apoi ca seminarist, în cursul inferior, al Seminarului „Veniamin Costache” din Iași. Începând din 1922 urmează cursul superior al Liceului Național din Iași și, tot atunci, se angajează în calitate de cantor 1 la Biserica „Sfântul Gheorghe” Lozon-schi din oraș, îmbinând armonios educația școlară cu cea religioasă, cu care fusese familiarizat încă din copilărie. După absolvirea cu brio a liceului, în 1925, își încearcă forțele la examenul de admitere în cadrul Universității ieșene, devenind student al Facultății de Litere și Filosofie. Aici își diversifică preocupările, în 1928 debutând în prestigioasa revistă **Minerva**, semnând articole și recenzii în aceleași pagini cu eminenții săi profesori Petre Andrei, Ștefan Bârsănescu, G. I. Brătianu, Iorgu Iordan, Ion Petrovici și Mihai Ralea. Ca și la cursuri ori seminarii dovedește, pe lângă erudiție, un talent literar înăscut, dublat de mult har misionar ortodox, fapt ce-i va permite să abordeze subiecte dificile și să combată cu armele Bisericii teoriile reformiste ale lui Luther, Descartes și Rousseau. În 1929 își ia licența, cu mențiunea „cum laude”, în filosofie și limba română și, tot atunci, absolvă, cu media 9,50, Seminarul Pedagogic Universitar din Iași, fapt ce îi va permite să se integreze ușor în învățământ. Până în 1930, când e numit subdirector la Institutul de Corecție din Gherla, își

continuă activitatea de cantor și preocupările publicistice, reluate parcă și mai intens odată intrat în atmosfera acestei unități speciale. În **Revista de drept penal și știință penitenciară** publică, astfel, articole cu un caracter ortodox marcant, ce tulbură și răscolesc multe conștiințe ale vremii (*O lumânare pentru tata, Dureri neștiute – Copiilor Institutului din Gherla* ș.a.). Se pregătește intens pentru examenul de capacitate, susținut la Cluj, în 1931, clăsându-se al doilea, după Alexandru Dima. În baza noului atestat, la 1 septembrie același an e numit profesor titular la Liceul nr. 3 din Cernăuți, bucurându-se de prietenia și îndrumarea duhovnicească a preotului Vasile Gheorghiu. Aici activează doar patru ani, din motive de sănătate transferându-se, în 1935, la Piatra Neamț, unde predă la Liceul „Petru Rareș”, Școala Normală și Liceul Comercial. La acesta din urmă devine primul director, contribuind, în septembrie 1935, la întemeierea revistei **Preocupări didactice**, în paginile căreia va publica studii și articole cu tematică științifică și pedagogică, bine primite și apreciate nu doar de intelectualii pietreni. Intră în Partidul Național Țărănesc, pe care îl va părăsi în perioada 1939-1940 în favoarea Partidului Frontul Renașterii Naționale, dar va reveni după 1944 în PNT (Maniu). Convingerea lui, ilustrată în studiul **Problemele unei științe noi**, era că omenirea nu a progresat și nu va putea progresa prin ură și invidie, ci doar prin iubire și ceea ce-i poate aduce mântuirea. Un crez de la care nu s-a abătut nici după evenimentele de la 23 august 1944, când, alături de fostul coleg de liceu, P. Popovici, a organizat lupta de rezistență anticomunistă și s-a ridicat împotriva celor ce începuseră

deja să prigonească Biserica. A inițiat în acest sens o suită de conferințe publice, subliniind importanța Bisericii în societate și a educației religioase în școală, adevărurile rostite cu aceste prilejuri regăsindu-se apoi în articolele publicate în ziarul bucureștean anticomunist, **Semnalul**. În **Biserica și politica**, bunăoară, apărut pe 16 noiembrie 1944, susținea cu tărie că numai „adevărul merită jertfă și aduce biruință”, iar acesta nu poate fi altul decât adevărul Evangheliei și al Sfintei Biserici. Îndemnând Biserica să „glăsuiască răspicat când stăpânirea, încărcată de ură, strânge cătușele în jurul mâinilor ce cer pâine și dreptate, desparte oamenii în ciurde, după sânge, avere sau credință și îi asmută pe unii împotriva altora” a intrat în conflict deschis cu noua putere comunistă, care, în 1947, a dispus arestarea și încarcerarea sa la Văcărești. Regimul sever la care a fost supus timp de șase luni nu i-a înfrânt convingerile, continuând să predea elevilor adevărurile biblice, vorbindu-le despre importanța culturii existente în mănăstirile românești și tot ceea ce se petrece în biserici, fapt ce i-a înfuriat și mai tare pe torționari. La 15 august 1952 e arestat din nou, de data aceasta trecând prin toate închisorile de tristă faimă și pe la canal, astfel că pe 13 mai 1954, când a fost totuși eliberat, și-a găsit cu dificultate un post la Școala Bistrița. I-au trebuit apoi alți trei ani de tracasări pentru a se întoarce la Liceul „Petru Rareș”, dar de aici nu va mai putea fi clintit decât în 1968, când se pensionează. Retras în sine, se stinge la 27 august 1975, lăsând în urmă o viață dedicată școlii și lui Dumnezeu, care i-a vegheat destinul tragic. ►

In memoriam Mircea Bostan

N. 15 februarie 1955, în Bacău - m. 26 septembrie 2020, la Roman. **Ofițer, funcționar public, psiholog, poet, publicist.** Fiul Mariei (n. Nour), casnică, și al ofițerului Mircea Bostan. Copilărește în Bacău, unde urmează Școala Generală Nr. 1 (1962-1966), primii doi ani de gimnaziu, la Liceul Nr. 3 (1966-1968), iar următorii, la Școala Generală Nr. 8 (1968-1970). Admis la Liceul Nr. 3 din Bacău, absolvă prima treaptă aici (1970-1972), a doua continuând-o la Colegiul Național „Roman-Vodă” din Roman (1972-1975), unde, „îndrăgostit fiind”, a „aprofundat anul trei”. Chiar dacă făcuse o pasiune pentru limba română, stimulat fiind de profesorul Victor Mitocaru, după obținerea diplomei de bacalaureat a dat admitere la Școala de Ofițeri „Leontin Sălăjan” din Brașov (1978-1981). Până să redevină elev a fost vopsitor la Întreprinderea Mecanică din Roman, soldat în termen și pedagog la Liceul Industrial Nr. 4 din municipiul romașcan. După trei ani de „școală crâncenă”, la 23 august 1981 e avansat locotenent și repartizat pe funcția de ofițer 5, la Stația de Radiolocație din Secuieni. Aici a îndeplinit misiuni de comandant de pluton, ofițer în Statul Major, șef al acestuia și, din 1982, șeful Punctului de Comandă, devenind „creierul” conducerii acțiunilor de luptă. La 23 august 1985 a fost avansat la gradul de locotenent-major, iar după încă doi ani de dispozitiv a fost admis la Academia Militară, cu media 8,59. Pe parcursul anilor de studiu (1987-1989) a fost unul din ofițerii foarte bine cotați, fiind apreciat îndeosebi de colonelul Gheorghe Butucaru, profesorul de tactica radiolocației, cel care l-a învățat nu doar tainele meseriei, ci și cum să fie „în echilibru stabil” în tot ce întreprinde. Primind pentru lucrarea de diplomă **Prognosticarea acțiunilor de luptă la batalionul radiotehnic pe timpul ofensivei inamicului** nota maximă, a fost numit, imediat după absolvire, în funcția de șef de Stat Major la Regimentul I Radiolocație Dumbrăveni. Nonconformist, refuzând „ordinea dobitoace”, nu a acceptat să implice trupele sale în „busculada națională” din decembrie 1989, ignorând ordinul prin care i se cerea să se deplaseze cu militarii în Suceava, pentru a restabili „ordinea”. Drept recompensă pentru verticalitatea sa, la 8 ianuarie 1990 e avansat căpitan, înainte de termen, iar în 1995 primește gradul de maior, postură din care, în urma unui raport special, solicită să fie trecut în rezervă. La 43 de ani, în august

1998 s-a „rostogolit către civilie, cu avânt, noi proiecte și dor de libertate”. Reînnoind firul poeziei, a retrăit momentele petrecute în Cenaclului literar „Cezar Petrescu” din Roman, prin 1974, și cel al debutului în **Orizonturi ostășești** (nr. 30/1981, cu proza **Mastodontul**, poeziile **Credința și Imn pentru țară**), revizuiindu-și caietele, din care, în octombrie 1995, mai extrăsese un grupaj, distins cu Premiul revistei **Rostirea românească** la Concursul Național de Poezie „George Coșbuc”. Cum în 1996 începuse deja colaborarea cu **Monitorul de Suceava** și **As Suceava**, până să-și încaseze prima pensie s-a înregimentat în redacția cotidianului, devenind șeful relației cu publicul. Doar pentru un an, din 1999 și până în 2001 fiind liber profesionist, timp în care și-a clădit un „imperiu de cârpe”, însă a renunțat și la el, chemat fiind de un prieten, proaspăt primar, să-l ajute. Decriptază tainele funcționarului public la Primăria Municipiului Roman, dar își dă seama repede că nu poate fi părtaș la mită și șpagă, astfel că din 2008 e iarăși liber profesionist. Între timp a debutat și editorial, cu volumul de poezie **Sabia cu lunetă** (Iași, Editura Panteon, 2000, cu o prefață de Daniel Corbu și o postfață de Gheorghe A. M. Ciobanu), recidivând apoi cu volumele de poeme **Diminețea adormiților** (Iași, Princeps Edit, 2001, prefață de Ovidiu Lazar), **Alb umed** (Piatra Neamț, Editura Crigarux, 2003, postfață de Lucian Strochi), **Chirurgia cuvintelor** (Iași, Editura Ars Longa, 2004, prefață de Christian Tămaș), **Cu Dumnezeu înainte și dracu-n cârcă...** (Editura Crigarux, 2008, postfață de Cristian Livescu), **Hamlet la psihiatru** (Iași, Editura Tipo Moldova, 2011, colecția „Opera Omnia”), **Evadat din carcera nopții** (Editura Ars Longa, 2014), **Proprietarul de fericire** (Iași, Editura PIM, 2016), **Dezmeticirea întregului** (București, Editura eLiteratura, 2018, prefață de Lucian Strochi) și **Mi-e rău de tine** (Odobești, Editura Salonul literar, 2019). Tot în acest interval și-a exersat condeiul de publicist, colaborând cu **Monitorul de Roman** (2001) și revista **Asachi** (2001-2006), a cochetat cu proza, câștigând Premiul Editurii Junimea (15 aprilie 2000) și Premiul Editurii Bucovina (13 aprilie 2003) la Concursul Național de Creație Literară „Ion Creangă”, și a revenit pe băncile școlii, urmând Facultatea de Sociologie-Psihologie a Universității „Spiru Haret” din București (2004-2007). Pro-

zele laureate - **Țara lui Bun-Simț** și, respectiv, **Împăratul poveștilor** - au fost incluse apoi în antologiile **Poveștile de la Bojdeucă**, apărute în 2002 (Editura Junimea, Iași) și 2004 (Editura Sagittarius Libris, Iași). Laurian Ante l-a inclus, la rândul-i, în volumul **O antologie a literaturii nemțene** (Editura Mușatinia, Roman, 2006), Emil Bucureșteanu, în antologia **Poeți nemțeni** (Editura Timpul, Iași, 2008), Virgil Răzeșu, în culegerea sîmilară **Scritori din Neamț** (Editura Răzeșu, Piatra Neamț, 2012), Valeriu Stancu în **Antologie de poezie română contemporană**, vol. II (Ediție în limbile română, franceză, engleză și germană. Colecția Opera Omnia, poezie contemporană, Editura „Tipo Moldova”, 2014), iar Calistrat Costin în **Sub semnul lui Bacovia: antologie pentru „mâine și mai mâine”** (Bacău, Editura Art Book, 2015). Pe 15 iulie 2001 a raportat, de asemenea, primul succes internațional, grupajul de 27 poeme trimise la Concursul de Poezie „Association Rencontres Européennes Europeoésie” fiind distins cu Premiul al III-lea. La acestea se adaugă, totodată, Premiul „Sărbătoarea Culturii Romașcane”, acordat în 2004, Premiul „Avangarda XXII” (2011) și acceptarea, în 2009, de către Filiala Bacău a Uniunii Scriitorilor a cererii de primire în această selectă organizație profesională. În aprilie 2008, odată cu absolvirea celei de a doua facultăți, s-a reîntors în „câmpul muncii”, de data aceasta ca psiholog în cadrul Centrului de Îngrijire și Asistență Roman. În ultimii ani publică versuri și articole în **Adevărul**, **Armonii culturale**, **As de Suceava**, **Banat**, **blog/doman**, **Bucureștii Vechi și Noi**, **Clepsydra**, **Destin valah**, **e-anthropolog.ro**, **Gândacul de Colorado**, **Melidonium**, **Moldova literară**, **Monitorul de Suceava**, **Oglinda literară**, **Plumb**, **Salonul literar**, **Spații culturale**, **Onyx** ș.a. Nominalizat pentru Marele Premiu la Festivalul Național de Literatură „FestLit, Cluj 2017”, a fost distins în două rânduri cu Premiul pentru poezie al Filialei Bacău a Uniunii Scriitorilor (2015, 2017), cu Premiul anului 2018 pentru poezie la Festivalul Internațional de Creație „Vrancea literară” (2019), cu lauri întorcându-se și de la ediția din 2015, precum și de la Concursul Național de Literatură „Agatha Grigorescu Bacovia” (2013) și Festivalul Național de Aforisme „G. Ibrăileanu” (2018).

Manuscris

Întunericul

În tine locuiește un om străin
umblă legat la ochi
și n-are nevoie de Dumnezeu
își rostește sieși două trei rugăciuni zilnic

visele lui sunt dreptunghiulare
ca niște cutii de chibrituri
în care nu încap decât lucruri ciudate

tu nu spui nimic
îl lași numai pe el să vorbească
e-atâta deșertăciune în privirile sale
când îmi îngăduie să-l privesc
încât tristețea coboară în mine adânc
ca un venin
străinului nu îi pasă
el nu mă recunoaște

tu te faci în fiecare zi mai mic
când vei ajunge cât o boabă de piper
te voi pune pe limbă
și te voi înghiți

omul străin îmblânzește cai negri
în timp ce tu ești mai mic decât o silabă
mâinile lui sunt metalice
și reci
și stângace

azi străinul te-a sugrumat cu ele
privindu-mă în ochi

Lumina

Drumul spre pădurea de lumină
e trist și cenușiu
mi se desprind penele din aripi
și cad în urma mea
ca un balast de care nu mai am nevoie

pașii sunt mici
aproape că nici nu se văd
ceața mă înfășoară ca un giulgiu
din care eu nu mai pot ieși

iubirea e raiul meu
din iubire mi-am făcut straie
diafane și pure
cu ea mi-am umplut ulcioarele în fiecare zi
și mi-am plămădit pâinea
Dumnezeu mi-a lăsat iubirea
dar ea mi s-a scurs din inimă
picătură cu picătură
peste pietrele de la marginea drumului

iubirea e iadul meu
în iubire mi-am ridicat casa
înflăcărată și pătimașă
Dumnezeu mi-a lăsat iubirea
dar ea mi-a făcut un tăciune din inimă
și în cenușa fină a scris cu degetul
un nume

nu te îngriji încotro te va purta drumul

pașii sunt mici
sunt mici pentru că eu sunt mică
în lumină mă pierd ca un prunc ce scapă
degetul mamei
inima mea e goală și însingurată
ca o pasăre moartă de sete
raiul și iadul se întretes în mine
drumul spre pădurea de lumină
e numai o metaforă
sunt singură
între mine și Dumnezeu
nu mai stă nimic

Tincuța HORONCEANU BERNEVIC

Penitență

Înnobilată-n cruda penitență,
abia mai scriu o scurtă recipisă
coletului predat cu violență
în zborul cu aripa indecisă.

Amurgul ce închide-a nopții vestă
cu nasturele micșorat în smoolă,
îmi suduie lumina și-o contestă,
lăsându-mă în drum, de mine goală.

În podul dimineții ard neoane
să-ntâmpine concerte-naripate,
cu vocalize pline de consoane,
umplându-mi hăul gri pe jumătate.

Și pân-ajunge ziua la chindie,
scăldată pe de-a-ntregu-n bălți de soare,
întemnițez cuvinte pe hârtie
și-mi mut în carceri seara următoare.

Paradox (schaltinienă)

Din coaste mi-am făcut zăbrele – o temniță în care sap
tunele – un orbete jalnic, în unghii frământând culori...
Din închisorile luminii ies păsări negre, uneori,
iar caii cu potcoava verde nu-s nici galop, nu sunt nici trap.

Îmi sprijin golul pe-o genune, și ea proptită într-un hău,
încăierându-mă cu vidul în care nu știu cum să-ncap
și-mi joc cu îndârjire rolul: de victimă și de călău.

Sunt, categoric, cel mai aprig căutător de drumuri noi,
tânjind să-mi retrăiesc trecutul, avan cerșindu-l înapoi.

Sunt doar un paradox al vieții, dar, curios... nu-mi pare rău.

Gloanțe oarbe

Mă cert ades cu firea-mi venetică
Ce macină urcușul cu-al său valț,
De praful de pe cuget mă descalf,
Mă cheamă aripi noi, de rândunică.

Mă iau cu zborul către țări cu soare,
Când ostenesc, găsesc un loc să șed
Și-mi trag pe trudă liniștea ca pled,
Îngăduindu-mi clipe de splendoare.

Manuscris

Mi-am ridicat pe stânga cazemată,
Am cai cu gloanțe oarbe la oblânc,
Sunt pregătit de un război adânc:
Să țin năframa albă ridicată.

Dau roibul meu cu aur în zăbală
În schimbul unui suflet milostiv,
Să pot cumva să am un mic motiv
Să sper la mântuirea triumfală.

Mă uit în jos, văd ceață și ruine,
M-am resemnat cu lutul efemer.
Mă uit în sus... și-n sus e numai cer...
Rămân să mai cotrobăi după mine.

Sonet indecis

Impur și decimat mă-ntâmpin Ție,
Dubitativ gândind la o minune.
Ajută-mi necredinței și răpune
Nimicu-mpăunat cu semeție!

Nisip albit și-ncremenit în dune,
Eu, deznădejdea iernii, vineție,
Un păcătos nedemn de măreție,
Dar stăruind în rugăminți nebune.

Mă clatin greu pe gleznele de clisă
Și nu-mi dau seama unde mi-e toiagul.
Fereastra către Viața e deschisă

Și-a-nmugurit sub nea un ram de tisă.
Abia acum m-a prins de Tine dragul:
Grădina Ta-i ca mine, indecisă...

Simona Diana ȚIRU

Pasager de ocazie

Ne întorceam din concediu. Colindasem multe locuri pe care nu le văzusem până în vara aceasta. Aveam bateriile încărcate, așa că nu ne doream decât să ajungem cu bine și cât mai repede acasă. Pavel a activat GPS-ul, care a selectat drumul cel mai scurt. Automobilul nostru Renault Captur rula cu viteză legală pe soseaua cu două benzi mărginită de-o parte și de alta de pomi fructiferi.

- Ce zici, ne întoarcem spre toamnă când s-or coace prunele prin aceste locuri? m-a ispitit Pavel știind cât de mult îmi plăceau fructele brumării, mai ales atunci când erau bine coapte.

Nu apucasem să-i răspund când, deodată, am auzit roțile mașinii scrâșnind pe asfaltul plumburiu. Două sătence, una mai în vârstă, cu basma pe cap și șorț peste fustă, cealaltă mai tânără, cu părul de culoarea mierii prins în coc, se așezaseră în mijlocul străzii și dădeau disperate din mâini. Botul automobilului era cât pe ce să le ia pe sus. Pavel a luat mâna de pe volan și pentru câteva minute nu a rostit nici măcar o vorbă. Apoi, a scos capul pe geam, a tras o înjurătură și le-a întreat răstit:

- Ce aveți nebunelor? Vi s-a urât cu binele?

- Domnule, i s-a adresat cea mai în vârstă, te rog, ia-o pe una dintre noi până în satul următor. Avem o rudă bolnavă și nu putem să ajungem. Pe la noi mașinile trec foarte rar.

- Îmi pare rău, nu pot să iau pe nimeni, mai ales după ce era să mă băgați în belea. Dați-vă la o parte dacă nu vreți să trec peste voi!

- Domnule, ajută-ne, te rog! O să-ți plătim, nu degeaba, a încercat să-l înduplece ce-a de-a doua. Altfel nu ne dăm la o parte și o să-ți faci păcat cu noi.

- Ce-ar fi să le îndeplinim dorința și să terminăm cu bălciul, am zis eu rotind în mână sprayul lacrimogen.

- Bine, s-a lăsat Pavel înduplecat. Să urce cea care vrea să călătorească.

În timp ce noi făceam loc pe bancheta din spate, cele două femei au scos de după poartă o a treia țărancă, mult mai bătrână decât ele și suferindă, se pare. Abia reușeau s-o țină pe pi-

cioare cele două care o duceau de subțiori.

- Dar parcă trebuia să meargă una dintre voi, a apucat să mai zică Pavel, în timp ce țărancile o vârau pe bunica sau străbunica pe ușa deschisă a Renault-ului.

- Nu, pe ea trebuie s-o luați, a spus cea tânără, închizând ușa și fugind spre poartă cu cealaltă după ea.

- Hai să mergem! am spus, privind cu teamă spre intrarea pe care dispăruseră cele două.

- Și cu ea ce facem? M-a întreat Pavel, în timp ce apăsa pe accelerație.

- Să vedem. Au spus că trebuie să coboare în satul următor. O să întrebăm la primărie, la poliție. Vom vedea.

Pavel s-a conformat. După ce am parcurs câțiva kilometri, am început să ne relaxăm. Eram convinși că vom rezolva situația ivită fără prea multă bătaie de cap. Nu cunoșteam zona, dar, după spusele celor două, după zece kilometri ar fi trebuit să intrăm într-un alt sat. Priveam acul kilometrajului. Parcursesem o distanță mult mai mare și nu întâlnisem nici o altă așezare umană. Ne-am privit fără să înțelegem dacă ceea ce se întâmpla era aievea sau visam. M-am întors spre bancheta din spate, pe care nongenara ațipise.

- Nu-i nimic! Am încercat să-l calmez pe Pavel. Poate țărancile alea nu au știut să aprecieze distanța. Vom vedea. Trebuie să ieșim din locurile astea pustii.

Într-adevăr, la puțin timp, am zărit un panou din lemn pe care abia se mai distingea denumirea de Risipiți. Satul își merita numele. O casă ici, una

în vale, alta pe deal, în total vreo zece am numărat eu. Cum nu am zărit nici țipenie, am hotărât să nu oprim. O haită de câini sălbatici a început să alerge în urma noastră. Câțiva lătrători, mai viguroși, au ajuns la cauciucurile din spate, și-au înfipt colții în cauciucul tare, pe care însă nu l-au putut străpunge. „O mașină bună te poate scoate din multe încurcături” am gândit, bucuroasă că aveam așa ceva. Am mers mai departe și, în sfârșit, la o răspântie, un nou panou aplecat într-o parte ne anunța că am intrat în localitatea Părășiți. Casele erau mai adunate, dar aproape toate aveau deasupra ușii o pânză neagră. Pe pământ buruienile acopereau porțile, în copaci doar ciori croncănitoare, iar pe cerul senin niciun nor. Din loc în loc se vedeau ieșind din pământ limbi de foc, care amenințau să incendieze totul. Deodată, un roi de lăcuste ne-a înconjurat și s-a izbit cu toată puterea în parbriz, în lunetă, în geamurile din stânga și din dreapta. Nu îndrăzneam să scoatem niciun cuvânt. Se auzea doar motorul automobilului, care torcea lin ca pisica noastră când îi mângâiam blana. „Avem suficientă benzină, iar mașina este în stare foarte bună!”, mi-am zis, felicitându-l în gând pe Pavel că avusese grijă să-i facă revizia tehnică înainte de a pleca de acasă.

- Te rog, deschide radioul. Poate prindem vreun post local și aflăm mai multe despre locurile astea. Pavel a rotit comutatorul, dar nu am putut auzi decât un bâzâit și niște părâituri dizgrațioase. Mi-am privit ceasul, pe care-l promisem cadou de la soțul meu, de ziua de naștere, în urmă cu o lună. Trecuse de prânz.

- Bine că mai sunt multe ore până când se va însera, am spus mai mult ca să nu tac. Nouă ne plăcea aventura. De multe ori ne urcam în mașină și plecam fără să știm unde vom ajunge. Niciodată, însă, nu se întâmplase să fim într-o astfel de încurcătură.

- Privește! Mi-a zis Pavel. Se zărește o stație de benzină. Mi-am pus ochelarii de distanță și, într-adevăr, ca din pământ, răsărise în calea noastră o benzinărie. În jur niciun suflet.

- Crezi că e înțelept să oprim? I-am întrebat, privind-l cu îndoială.

- Mai bine nu, mi-a răspuns. O să ne continuăm drumul. Avem suficient carburant a adăugat după ce a privit indicatorul de pe bord.

- Crezi că bătrâna poate să ne dea vreo lămurire? Am întrebat auzind un foșnet din spate, semn că pasagera se trezise.

- Ai putea s-o întrebi! M-a încurajat Pavel.

- Bunicuțo, am spus timid, privind-o în ochi. Știi ceva despre locurile astea. Ne poți spune unde ne aflăm?

Femeia n-a avut nici o reacție. Atunci, presupunând că nu aude, am repetat întrebarea pe un ton ridicat.

- Maria, Maria, a răspuns necunoscuta, punându-și mâinile la ochi.

- Hei, ai auzit ce te-am întrebat?

- Maria! Maria!

- Cred că așa o cheamă. Nu știu dacă pot să mai scot ceva de la ea, am îngânat, hotărând s-o las în plata Domnului.

Undeva, în zare, niște siluete gri și înalte, răfăcite printre particule de praf, ne anunțau că ne apropiam de un oraș.

- Pare să fie o fabrică părăsită, și-a dat soțul meu cu părerea, după ce am trecut de fumale și de coloanele de susținere ale zidurilor pe care nu se mai vedea nici un fel de structură metalică.

- Iată și niște blocuri de locuințe părăsite, i-am arătat în partea dreaptă niște cutii de cărămidă suprapuse. Ce s-o fi întâmplat cu locatarii lor? am întrebat mai mult pentru mine.

- Par să fie mai degrabă niște cămine muncitorești, care, după ce s-a închis fabrica, au fost părăsite, m-a lămurit Pavel.

- Seamănă cu un oraș fantomă, ca acelea din filmele pe care le urmărești tu după miezul nopții.

- Sau din cărțile științifico-fantastice pe care le citesc, m-a completat încercând să zâmbească pasionatul de literatură științifico-fantastică.

- Și pe care eu doar le răsfoiesc când nu am altceva de făcut, am încercat să-i țin isonul.

În timp ce rulam pe străzile pustii, o clădire îngrijită, cu geamuri termopan și jaluzele portocalii ne-a

atras atenția. La intrare, un gardian privea cu uimire autovehiculul care se apropia. Părea pașnic, așa că ne-am hotărât să oprim și să-l întrebăm de sănătate.

- Bună ziua!

- Bună! Ce căutați prin locurile acestea prin care nu am mai văzut necunoscuți de ani de zile?

- Cred că ne-am rătăcit, a îngâimat Pavel.

- Așa zic și eu, i-a confirmat gardianul. Pustietățile astea nu mai atrag de multă vreme turiști.

- Ce s-a întâmplat cu locuitorii satelor prin care am trecut noi? Nu am văzut pe nimeni, am intrat și eu în vorbă.

- Tinerii au plecat de mult prin alte locuri, din cauza poluării pe care o provoca vechea fabrică, iar bătrânii s-au stins unul câte unul.

Spusele gardianului ne-au amintit de bătrâna care adormise din nou pe bancheta din spate a autoturismului. Pavel i-a povestit gardianului toată târășenia, conducându-l la nonagenara care sforăia, sperând ca acesta să ne poată ajuta în vreun fel să scăpăm de pasagera nedorită.

- N-am de unde s-o cunosc. N-am văzut-o în viața mea!

- Spune că o cheamă Maria, am făcut și eu o încercare zadarnică.

Gardianul a ridicat din umeri a neputință.

- Sunt și alți oameni în apropiere? Să-i întrebăm și pe ei, l-a rugat Pavel.

- Din păcate, doar eu și un coleg împreună cu familiile noastre. Am fost lăsați aici să păzim sediul primăriei.

- Ce s-a întâmplat cu autoritățile? am încercat să aflu și eu.

- Primarul, viceprimarul și consilierii s-au retras în vilele lor de la munte și au lăsat în loc niște statui din ceară în sala de consiliu, de parcă ar fi într-o ședință care nu se mai termină. Din când în când sună telefonul și înțrebă de ei câte ceva de la județ. Atunci eu focalizez camera pe sala de ședințe și spun că nu pot să-i întrerup. Dezbate probleme arzătoare.

- Nu putem s-o lăsăm pe bătrâna undeva pe aici, într-un cămin sau într-un spital?

- V-am spus că nu mai este nimeni pe aici, doar clădirile care

amenință să se prăbușească.

- Ce ne sfătuiești să facem? am întrebat într-o doară.

- S-o luați cu voi. Altă soluție nu există, după părerea mea mi-a răspuns gardianul.

L-am privit pe Pavel. I-am cerut părerea privind-l drept în ochi. Neavând niciun răspuns a șuiert scurt.

- Hai!

L-am urmat fără niciun cuvânt. Soțul meu a așezat cartela în contact, a apăsat pe accelerație, a activat GPS-ul și am pornit. După ce ne-am liniștit, am încercat să înnodăm o discuție care să ne conducă spre o rezolvare a problemei ce ne frământa de mai bine de jumătate de zi. GPS-ul îmi arată că mai avem vreo două sute cinceci de kilometri până acasă. Dacă ne grăbim puțin și nu mai oprim, avem șanse să ieșim din pustietățile astea și să ajungem înainte de miezul nopții?

- Ce facem cu bătrâna?

- Maria, Maria, am auzit-o murmurând din spate.

- O ducem cu noi. După ce ne odihnim, gândim totul la rece și hotărâm ce avem de făcut.

Drumul nu ne-a mai oferit alte surprize. Ajunși în locuri cunoscute, am închis aparatul care ne arăta calea cea mai scurtă pentru a evita alte întâmplări neplăcute. Când am oprit în fața porții, am răsufla ușurați, ne-am făcut semnul crucii și am mulțumit că am sosit în siguranță. Am trezit-o pe Maria și, fără să descărcăm bagajele, am intrat în casă. Bătrâna se hrănise cu cele două sandvișuri pe care le pregătisem pentru noi și pentru care nu avusesem nici timp, nici chef să le mâncăm. Am cazat-o pe canapeaua din birou, iar noi ne-am refugiat în dormitor unde am încercat să uităm toate întâmplările de peste zi și să ne odihnim mintea și trupul. Dimineața ne-am trezit devreme. Ne-am băut cafeaua pe măsuta din bucătărie, am pregătit ceva pentru Maria, despre care am evitat să discutăm, și ne-am îndreptat către locurile de muncă. Amândoi lucram la o agenție de turism și în fiecare concediu plecam să descoperim locuri noi. Colegii ne-au întâmpinat cu pișcoturi și șampanie așteptând cu nerăbdare poveștile, fotografiile și filmele video pe care le făcusem.

- Vreau să vă povestesc mai întâi despre Poiana Dragostei. O poiană în formă de inimă înconjurată de brazi verzi care păreau că fac legătura între cer și pământ. Localnicii spuneau că această minune exista în acele locuri de când lumea. Au auzit despre ea de la bunicii și străbunicii lor. Acolo mergeau soții sau iubii certăți și reveneau în propriul cămin împăcați. Acolo veneau căprioarele să se împerecheze și tot acolo să-și nască puii.

- Iar eu, a continuat Pavel am să vă arăt cele șapte izvoare cunoscute sub numele de zona nemuririi în care apa este pură, fără nici un fel de impurități sau bacterii. Am aflat că are o mare putere vindecătoare și am observat că oamenii din zonele apropiate își mențin tinerețea și vigoarea până la vârste înaintate. Părul nu le albește, iar ochii lor au aceeași acuitate și vioiciune ca în tinerețe. Nu cunosc niciun fel de boli și pleacă în ultima călătorie a vieții liniștiți și senini.

Am tot povestit și am făcut planuri toată ziua încât am uitat că în birou aveam un musafir nepofit. Când a sosit vremea să ne întoarcem, ne-a pierit toată bucuria.

- Condu, tu, m-a rugat Pavel când am ajuns lângă mașină. Eu vreau să mă gândesc până acasă.

- Pavel, i-am zis, ce-ar fi dacă am lăsa-o să stea cu noi? Ar fi ca bunica noastră. Noi nu mai avem niciun fel de rude.

- Îți dai seama ce spui? M-a repezit soțul meu. În primul rând, nu avem suficient spațiu, doar nu vrei s-o ținem în birou. În al doilea rând, este prea bătrână ca să se îngrijească singură. Ar trebui să angajăm o menajeră. Și în al treilea rând, dacă se trezește cineva la un moment dat să ne acuze că am răpit-o? Nu, nici nu se pune problema s-o ținem la noi.

- Atunci, să găsim o soluție cât mai repede!

- Așa zic și eu, m-a aprobat Pavel, numai că nu este deloc simplu.

- O să povestim autorităților că am întâlnit-o singură pe un drum pustiu și am luat-o cu noi crezând că o vom putea ajuta să-și găsească familia.

Afară se înnoptase de-a binelea și începuse să plouă. Casa noastră se găsea pe un drum lăturalnic, într-o

zonă rezidențială nouă, în care iluminatul stradal era aproape inexistent. Luați cu discuția se pare că trecusem de intersecția unde trebuia să virăm la dreapta. Ne-am întors la primul semafor și am încercat să ținem ochii larg deschiși. Cu toate acestea, nu vedeam decât la doi-trei metri în față în lumina farurilor. O ceață deasă, lăsată pe neașteptate, ne înconjura din toate părțile și ne strângea ca în niște chingi metalice.

- Eu nu văd nimic, i-am spus lui Pavel, care ca și mine se străduia să nu se lase pradă claustrofobiei.

- Condu cât mai încet. Încerc să te ghidez și eu. Ai grijă, pe undeva, pe aici, trebuie să fie podul acela.

Pavel n-a mai apucat să-și termine vorbele. O bufnitură puternică a zguduit automobilul, care s-a strâns ca o armonică prinzându-ne între pliurile burdufului său. Înainte să ne pierdem cunoștința, am simțit un vârtej puternic, care ne-a ridicat în aer cu tot cu mașină și ne-a învârtit ca în ochiul unei tornade. Dimineața, eu am fost cea care m-am trezit prima. M-am mirat să constat că adormisem cu mâinile și capul pe volan. Din instinct mi-am verificat centura de siguranță și am văzut că era la locul ei. O durere puternică în zona cervicală mă împiedica să văd clar prin parbriz și prin geamurile laterale. Cu toate acestea, am recunoscut locul. Ne aflam în fața casei noastre. Pavel respira ușor pe bancheta din dreapta mea cu capul rezemat de geam. I-am atins ușor umărul. A deschis ochii, și-a scuturat capul și m-a întrebat uimit:

- De ce am dormit în mașină? Am sărbătorit prea mult astă-noapte și n-am mai reușit să coborâm? Nu ni s-a mai întâmplat!

- Nu mă întreba. Nu știu să-ți răspund.

Am coborât cu greu. Ne-am îndreptat oasele și am privit lung spre ușa care ne chema să intrăm. Am pășit cu neîncredere peste prag. În living, în dormitor, în bucătărie toate erau ca de obicei. Nimic nu ne arăta că ar fi intrat cineva străin. Am deschis ușa de la birou. Pe măsuta portabilă două cești de ceai și două sandvișuri aburinde ne invitau să le savurăm.

Nina Elena PLOPEANU

SONETUL UNEI ȚĂRI TRISTE

O țară tristă sub cer fără stele,
Fără soare-răsare, fără lună,
La rațiune senină, imună,
Vândută, cui vrea, pe trei mahmudele,

În vânt risipește tot ce adună,
Parte-și face de lacrimi și belele,
Preschimbă și doinele în manele,
Blazon de aur face din minciună.

Catargul scumpelor speranțe rupt e,
Ieșirea din labirint e blocată,
Urcușurile sunt tot mai abrupte,

Au mai rămas doar bătrânii să lupte.
Pășim orbește înspre niciodată
Și zarea e tot mai înnegurată.

SONETUL UNUI ZVĂPĂIAT

Un țipăt de culori te-ademeneste
Să pleci cât mai departe-n zarea largă,
În pantaloni scurți, călare pe-o vargă,
De tot să te bucuri copilărește,

Distanțele dintre lumi să se șteargă,
Să simți cum fiorul te amețește
Când codrul de pâine-l împarți frățește
Și răul schilodit zace pe targă.

Zâmbetul clipei sporește vecia,
Te-ajută să tot fugi de traiul anost,
Să nu te prindă-n gheare anostia,

În înălțimi, să-nsoțești ciocârlia.
Timpu-și vede-n tăcere de al său rost,
Învăț să stai drept de la cei care au fost!

Mihai MERTICARU

Arhitecturi ludice*

Opera Linei Codreanu ne dovedește că autoarea este capabilă să treacă cu ușurință dezarmantă/ de invidiat de la o specie literară la alta, de la proză la istorie și critică literară, de la povestire la eseu sau la analiză științifică, documentată, argumentată. De asemenea, remarcăm hârnicia creatoare a Linei Codreanu, ilustrată prin publicarea a opt cărți, anul și cartea, începând cu 2012: *Theodor Codreanu. Bibliografie critică, Viața ca o poveste, lagărul - un coșmar, Studii și interpretări, Poștalionul, Proprietarii de amintiri, Chemarea apelor, Răsfrângeri critice* și, volumul recent apărut, *Costache Olăreanu. Arhitecturi ludice*.

În volumul la care facem referire, volum de istorie și critică literară, Lina Codreanu îmbină cu măiestrie riguroasă științifică în abordarea operei/ biografiei scriitorului Costache Olăreanu, hușean prin naștere, cu aura emoțională a omului legat sufletește de orașul în care trăiește de zeci de ani, Huși. Intuindu-i sentimentele lui Costache Olăreanu, Lina Codreanu își dezvăluie propriile sentimente pentru locurile trăirii sale, Huși, „micul oraș cuibărit între podgorii dantelate”, care a fost pentru Olăreanu „centrul unei lumi miraculoase” (suntem convinși că și pentru autoare). Ca urmare, putem spune că Lina Codreanu ne restituie o monografie sentimentală, *Arhitecturi ludice*, a unuia dintre corifeii *Școlii literare de la Târgoviște*, unde Costache Olăreanu îi cunoaște și se împrietenește pentru o viață, pe baza empatiei ludice și mai ales literare, pe Mircea Horia Simionescu și Radu Petrescu.

Cei trei își trăiesc împreună adolescența, ca elevi ai liceului „Ienăchiță Văcărescu” din Târgoviște, manifestându-și apetitul pentru lectură și scris, în aceleași condiții social-istorice din vremea de dinainte și de după cel de Al Doilea Război Mondial. În scrisul său, Costache Olăreanu folosește *Jurnalul* ca formă de scriere confesivă, din care răzbate o neliniște permanentă generată de frică, o frică determinată de regimul care îi „cenzura” idealurile, fiind obligat să suporte anatema că este fiul unui „tată cu dosar”, pentru „care se simțea tot timpul supravegheat și urmărit”. Cu toate acestea, Lina Codreanu apreciază că „perioada târgovișteană este hotărâtoare în traiectoria sa de scriitor”, Olăreanu manifestând o atitudine de frondă la adresa unui regim care-i „masacrăse” din manuale pe Arghezi și Bacovia. Este și motivul pentru care, de fapt, cei trei vor

debuta editorial mult mai târziu, după „dezghețul politic” din 1965, abia între anii 1969-1971. Mai mult, Costache Olăreanu se simte, și după anul 1990, suspectat și urmărit, purtând stigmatul de fiu al unui „fost deținut politic”, deși își lărgeste aria relațiilor cu personalități precum Gabriel Liiceanu, Andrei Pleșu, Mihai Șora, Alexandru Paleologu, Stelian Tănase ș.a. sau ocupând diferite demnități ministeriale în domeniul culturii.

Lina Codreanu „despică” geneza, conținutul și mesajul *Jurnalului* ca formă de scriere literară. Îl descoperim pe Gheorghe Olăreanu, tatăl lui Costache, care, în educația fiului, dă dovadă de „inflexibilitate atitudinală”, fiind recunoscut de „pater familias”, când „bătăile aplicate după un ritual prestabilit erau tratamentul violent pentru greșelile inerente ale copilului”, în evident contrast cu ceea ce este astăzi, când copiii și nepoții sunt la „per tu” cu părinții și bunicii.

Lina Codreanu se dovedește un redutabil istoric și critic literar în abordarea operei lui Costache Olăreanu, făcând o riguroasă analiză a creației acestuia, comentând, comparând și introspectând tehnica literară, tipurile de scriere și tehnica narativă folosite de reprezentanții Școlii literare de la Târgoviște. „Târgoviștenii – consideră Lina Codreanu – aleg *fragmentarul, schița, povestirea, jurnalul, romanul, tableta, crochiul*, adică forme literare ale prozei de scurte dimensiuni, cu excepția *romanului*” (p.72).

Partea cea mai consistentă a volumului semnat de Lina Codreanu, *Arhitecturi ludice* despre Costache Olăreanu, de peste 200 de pagini, o reprezintă capitolul *Trepte de lectură*, constituind adevărate cronici literare la cele mai multe dintre cărțile lui Olăreanu. Fără a intra în detaliile analizelor făcute de Lina Codreanu, lăsând cititorului interesul de a lectura judecățile autoarei, vom exemplifica, totuși, prin câteva mostre de promovare. Prima dintre cărțile publicate de Costache Olăreanu, în anul 1971, cartea de deschidere a unei întregi opere, *Vedere din balcon*, conține șapte proze scurte scrise în spirit avangardist, prin „cultivarea ironiei și a atitudinii nonconformiste” (p.107). A urmat *Confesiuni paralele*, titlu sugerat de prietenul său Mircea Horia Simionescu, un adevărat roman autobiografic, în care autorul își valorifică propriile amintiri, scriindu-și o biografie literaturizată.

Ucenic la clasici, roman scris într-un mod specific, în afara normelor clasice, ci „ca o ecuație triterminală, *Jurnal-Roman-Eseu*”, punând în evidență o triplă calitate a autorului: „cea de diarist (însemnări zilnice de jurnal), cea de romancier, cea de eseist” (p.136). *Avionul de hârtie* este „o lungă epistolă de și despre dragoste între un El și o Ea” (nici nu are importanță cine este El și cine este Ea); *Cu cărțile pe iarbă*, romanul apărut în anul 1986, este „o iscusită parodiare construită pe deja încercatul principiu al vocilor narative multiple” (p. 206); la romanul *Dragoste cu vorbe și copaci*, Lina Codreanu descifrează textele adesea incifrate ale autorului, le descoperă izvoarele, conținuturile, sensurile și mesajele. Mai sunt în obiectivul considerațiilor critice ale Linei Codreanu și alte opere ale lui Costache Olăreanu: *Ficțiune și infanterie, Fals manual de petrecere a călătoriei, Cvintetul melancoliei, Lupul și Chitanța, Scrisoare despre insule* etc.

Lina Codreanu întregeste volumul cu alte informații utile pentru cunoașterea personalității lui Costache Olăreanu: creația literară a autorului în „oglinzi critice”, o consistentă biografie, fotografii și faximile reper pentru viața și activitatea lui Costache Olăreanu și, încheind, cu un indice de nume.

Nu putem încheia considerațiile noastre fără a aprecia că Lina Codreanu a scris cu profesionalism o carte pentru profesioniștii domeniului. A făcut un act de restituire a unuia dintre reprezentanții de frunte ai scrisului românesc, fapt meritoriu cu atât mai mult cu cât personalitatea lui Costache Olăreanu este mai puțin cunoscută. De asemenea, apreciem temeinicia întreprinderii Linei Codreanu, mărturie fiind folosirea unei bogate bibliografii, cât și a unui aparat critic impresionant (peste 520 de trimiteri bibliografice). Felicitări Lina Codreanu pentru această carte-document!

Un cuvânt elogios și despre editura sub egida căreia a apărut lucrarea Linei Codreanu, *Costache Olăreanu. Arhitecturi ludice*, Bibliotheca (editor - Mihai Stan), din Târgoviște, editură la care au apărut și alte aproape 150 de titluri inserate la sfârșitul volumului.

Ghiță NAZARE

* Lina Codreanu, *Costache Olăreanu. Arhitecturi ludice*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2019.

Agende (3)

29 mai 1979: Vernisajul expoziției lui Nicăpetre (Petre Bălănică, n. 1936, Brăila). Prezentarea Doinei Bujor – confuză, ștearsă – n-a fost la înălțimea evenimentului. A vorbit și sculptorul: concis, inteligent, pregnant. A pornit de la o remarcă a lui Henri Coandă, care a spus că în desen îi place grația, în pictură culoarea, în sculptură – gândirea. Ca sculptor – a subliniat el –, nu poți gândi decât în momentul în care stăpânești materialul. Apoi a explicat semnificația unor desene de-ale sale (ciclul de studii intitulat „Faunul”). Când l-a conceput, intenția sa a fost de a-și exprima bucuria și uimirea în fața naturii. De alminteri, în opera sa, multe dintre lucrări caută să se apropie de înfățișarea monumentelor naturii: de pildă, „Tripticul” redă forma Babelor din Bucegi. A prezentat și un proiect de monument public („Hora Unirii”), în speranța că autoritățile locale vor reacționa la propunerea sa. Deși mai „bun”, adică mai receptiv decât în alte dăți, grație convocărilor selective efectuate de d-na Mândica Mardare, sora artistului, publicul a fost atras îndeosebi – am observat – de ciclul „Faunului” (în aparență, licențios) și de un „Zodiac”. Unii zăboveau și în fața panourilor cu fotografii ale lucrărilor rămase în atelier sau montate în alte locuri. Priveliștea grădinii cu statui din strada Intrarea Mieiilor 10 era, într-adevăr, fascinantă. 1 iunie: În măsura în care este capabil să se confeseze, viața oricărui ins, oricât de banal, poate deveni un roman. Cenușii unei existențe nu contrazice ideea de romanesc. Viețile mediocre generează însă altfel de romane. Literar, acestea sînt, adeseori, cu mult mai interesante decât romanele despre vieți senzaționale. 22 iunie: A XXXIX-a aniversare. Felicitările au provenit exclusiv din cercul familial. 29 iunie: Am trimis profesorului Mircea Zăciu prefața și nota asupra ediției la volumul *Cartea de piatră*, jurnalul de la Udești al lui Eusebiu Camilar. 30 iunie: Scrisoare către Agatha Grigorescu Bacovia. 2 iulie: Scri-

sori lui Nicolae Gr. Stețcu și Ioan Căpreanu (numele la naștere, Ca-pră), acesta din urmă rudă mai de departe de-a mea, doctor în Istorie. Îi sînt dator într-o chestiune, dar din cauza temelor despre care scrie (prea bate cu „mișcarea muncitorească”) și a felului în care scrie, plat, nu reușesc să mă achit față de el. Probabil, mă consideră ingrât. 20 iulie: Vizita Trandafirilor. 26 iulie: Ani, Roxana și Ducu au plecat la Mare cu avionul. Am fost convocat de Constantin V. Toma, pentru lămurirea unor „puncte ob-

Zigzaguri

scuri” din dosarul meu. Discuția a întârziat din cauza sosirii unor oaspeți la Comitetul Județean și s-a întrerupt înainte de a explica situația politică a socrului meu, turnat de cineva că ar fi avut simpatii legionare și dat afară din partid. A venit Lucica, pentru proces, însoțită de Cristina, fetița ei de 10 ani. 28 iulie: Ședință de consiliu, urmată de ședință de partid. 31 iulie: I-am telefonat lui Jean Apetroaie, pentru articol. M-a amînat cu încă vreo zece zile. 1 august: Expediat bani alor mei, la Eforie Nord, achitat datoria la Spătaru, plătit telefonul etc. 2 august: Am trimis Aurorei Slobodeanu versiunea modificată a Postfeței la Hogaș. 6 august: Am lăsat la Inspectoratul Școlar cererea de suplînire pentru Ani, înregistrată cu numărul 4110. 7 august: Efectuat alte plăți, returnat datorii. Vizitat de C. Th. Ciobanu și Ion Roșu la redacție. Al doilea mi-a spus că a vrut să-mi trimită facsimilul scrisorii lui Clement-Bacău prin G. Bălăiță, dar că acesta s-a derobat de la un atare serviciu. „Știu că e ceva între dumneavoastră”, a conchis el. Nu-mi reproșez decât că m-am înșelat în privința sa! Sub aspect moral, el diferă prea puțin de Genoiu; e mai compatibil cu acesta decât cu mine. Întîlnire cu Alexandrina Găinușe, acum prim-secretar al județului. Ședința organizată cu această ocazie a fost de un nivel mediocru, dar nu penibilă prin revendicări, cum

se întimplă. O „ședință de contact”. Cunoaște vag – a recunoscut – ambele publicații [*Steagul roșu* și *Ate-neu*]. Despre gazetă are păreri formate după lectura amănunțită a ultimului număr. Îi place că există continuitate în abordarea problemelor. A constatat – bucurîndu-se de asta – că, în județ, ziarul „e mai solicitat decât *Scînteia*” și a accentuat necesitatea de a revela semnificația recentelor documente de partid, cât și de a populariza „toate zonele”. A încheiat cu o chemare la exigență, „căci exigența înseamnă mobilizare”. A. G. are o înfățișare plăcută, de gospodină cu stil și un aer onest. La începutul cuvîntului mi s-a părut cu oarecare trac, de care s-a eliberat formulînd niște observații de bun-simț cu privire la întreprinderile care nu găsesc soluții la problemele interne, specifice. În relatarea „discuției cu Tovarășul”, cînd a convocat-o pentru numire, mi s-a părut, de asemenea, sinceră. Era trimisă într-un loc pe care nu-l cunoștea. Anterior venirii la post, trecuse doar o singură dată prin județ, ceea ce știa era superficial, imprecis. A menționat și că a lucrat vreo doi ani „la treburi de scris, de profunzime”. Să mai adaug, oare, că și de data asta, pentru a se evidenția, G. G. s-a autopromovat în lider de opinie?! 8 august: Sosirea cumetrilor, Zuța [Elisabeta Isanos] și Gabi Goian, „Zmeul”. E a treia lor vizită, din 1968. 9 august: Îi eram dator lui Gheorghe Macarie [ulterior, autorul sintezelor despre *Sentimentul naturii în proza românească* a

secolului al XIX-lea și *Geografia literară – orizonturi spirituale în proza românească* și al unor monografii de artiști plastici] cu „un telefon“. Ne-am înțeles să ne întâlnim înainte de vernisaj [vernisaajul unei expoziții omagiale, cu lucrări ale pictorilor băcăuani], crezând că vom termina discuția pînă la ora acestuia. Însă restul rămas și după ieșirea de la Galerie fiind cam mare, am continuat-o. Cu un singur pahar de suc Porto în față, am mai zăbovit încă două ore. Impulsionat de un elan confesiv, a vorbit mai mult el. La artă – mi-a spus – se pricepe destul de bine. „Aici mă înșel mai rar decît în literatură, greșesc mai puțin. De altminteri, – mărturisire care m-a surprins – am descoperit că nu-mi mai place literatura“. Fiu de popă, e născut în același an cu mine. Am vorbit deci și despre sănătate și despre problemele materiale. El și-a cumpărat un apartament, pe care l-a modificat după nevoile și gustul proprii. Frații lui s-au aranjat însă și mai bine. Deși îl înghimpă uneori, alungă gîndul de a-și cumpăra mașină, nefiind sigur pe reacțiile sale. Regretă apoi („ți-o spun fără jenă“) începutul declinului biologic și „viața netrăită“. Nu se bucură că are copii, considerîndu-i, mai degrabă, un blestem. Amoriurile extraconjugale au fost – recunoaște cu năduf – rare, fugitive, „simple accidente“ în viața sa. „Vorba unuia – zice drept scuză – nu poți mînca toată viața același piure“. Mi-a relatat o scenă de hotel, promiscuă, chinuitoare, penibilă. Nu „morală“ îl împiedicase să participe la ea, ci oroarea de animalitatea în erupție pripită [...] Totul a fost ceva între comic și trist. – Un spațiu mare în discuția noastră l-a ocupat Profesorul C., pe care îl detestă fățiș [pe motiv de nepromovare]. În timp ce eu declar că prețuiesc „execuția“, „maniera“, „rafinamentul“ lucrărilor lui, el susține că „din opera sa nu va rămîne nimic“. Îmi spune o sută de lucruri urîte, denigratoare despre caracterul său, pe care chiar dacă le-am ascultat, vreau să le uit imediat [...]. La urmă, se scuză că m-a reținut afîta timp și, mai ales, că s-a defulat într-un asemenea hal. „Dar – zice –

de-o lună jumătate, două, n-am comunicat cu nimeni“. E singur sufletește și scîrbit de atmosfera veninoasă de la catedră. 14 august: Telefonat lui Tiberiu Căliman pentru Monica Grigoriu. 15 octombrie: Întoarcerea din concediu. Am anunțat administrația că mi-au rămas de efectuat șapte zile. Primit *Ferigi* de Gheorghe Bălan. 16 octombrie: Aflu că talentatul sforâr Cs. a ajuns unde trebuie: la teatrul de marionete! 17 octombrie: Telefoane lui Maxim și Cristian Livescu, privitoare la colaborările viitoare. 19 octombrie: Primit versuri de la Eugenia Burdușa, însoțite de o scrisoare dramatică. 20 octombrie: Plecare la Huși, împreună cu Sergiu Adam. 21 octombrie: Treceți pe la Ion Gheorghe Pricop (din Duda), un domn Biciușcă și A. D. Tudosie (care, „doctor în vinuri“, ne tratează, de data aceasta, cu vișinat!). Îi sugerez lui Th. Codreanu să se împace cu Ion Alex. Angheluse, căci, fapt regretabil, sînt cerțați. Fiind sau prefăcîndu-se „bat“, Sergiu, contrar celor ce convenisem, reia, fără menajamente, admonestînd delicata chestiune a raporturilor dintre cei doi și (răs)spune „povestea celor două taxiuri – singurele din orașul X – care se ciocnesc“. 22 octombrie: Telefoane lui Pătrar, Cojocaru și Roland Côtărlan. 23 octombrie: Primit *Fericițele acvarii* de Ion Roșu și *Înaintea ecoului* de Paul Doru Chinezu. Scrisori către C. Trandafir și Valentin Tașcu. Sînt anunțat că mîine la 11 va fi ședință despre tematica numărului 4. Bălăiță vrea „introducerea, în pagina 16, a unui [scriitor] chinez“, nu-i știe numele, în locul traducerii făcute de Sporicî din Lupasco. Eu voi susține „premiera Lupasco“. 24 octombrie: Zvonuri, intrigi, bîrfe. Discuții lungi despre „rotiri“: că e „vînat“ postul de șef al Cultelor, „unde îți poți face revere din sute“; că Mitulescu „a fost ras la mustață“ de pe lista Comitetului Județean din pricina unuia Dănilă, care a revenit cu o reclamație legată de scoaterea sa din redacția ziarului în urmă cu zece ani; că la Propagandă va fi numită „una numai negi“; că șefia redacției va fi dată „sociologului“ Filioreanu (ba

nu – zic alții – tipul va trece la Cultură). Nancu, în felul său agitat, laudă „principiul rotirii“, care ar fi „unic în întregul sistem socialist“! Unele din exemplele citate relevă însă o rea aplicare a lui. Discuțiile sînt confuze, pătinitoare. Ies la iveală interese, lașități, prudențe. Mîine am să scriu un anunț: „Azi nu discutăm despre «rotații»“, pe care am să-l țin la vedere două-trei săptămîni. Într-o pauză, Măndica îmi atrage atenția asupra duplicității lui A.: „Cînd e cu dv., zice ca dv., cînd e cu Genoiu și Costin, zice ca ei“. 25 octombrie: Bălăiță mă chestionează dacă am citit și cum e cartea lui Ovidiu [romanul *Iluzia cea mare*]. Îi răspund, folosind și cîteva rezerve. Asta îl stimulează. Îmi declară că s-a uitat peste primele 25 de pagini și că și-a dat seama că Ovidiu „scrie despre lucruri pe care nu le cunoaște“. Cît despre tehnica lui literară, o consideră „lăutărească“. Încălcarea domeniului (proza), unde el e maestrul – am observat – îl irită. 26 octombrie: L-am felicitat pe Dumitru Mitulescu de ziua onomastică. I-am spus de importanța pe care o are hramul de Sîmedru în satul meu. La rîndul său, mi-a povestit de darurile pe care și le făceau gospodarii olteni, rude, cu ocazia acestei zile. (Nancu îmi vorbise și el, mai devreme, despre „curbanul“ – sărbătoarea buzoiană a reîntoarcerii oilor.). La plecare, Mitulescu îmi urează, în mod neobișnuit, „inimă bună“! „Asemenea“, îi zic, dar văd că el o are rea. O clipă mi s-a părut că-l năpădesc lacrimile. 27 octombrie: În ședință, Mitulescu se arată senin, chiar zîmbitor. Peste noapte, a schimbat registrul. Vorbește cu: „ne-am propus...“, „vom face...“, „ne vom întâlni...“, „vom hotărî...“ Totul sună ciudat, cum ciudate sînt în gura sa unele neologisme dintre cele mai recente, ca, de pildă, „implementare“, „disipare“ etc., cu care își împănăză cuvîntul. După ședință, am stat la taifas cu Rony, colegul meu și omul lui de încredere. Relativ la „Mitu“, mi-a zis, sigur pe opinia sa: „e destul de curvă, ca să fie bun de șef, dar, acum, depinde de refuzul lui Filioreanu...“

Constantin CĂLIN

Cântec de prieten

BUCIUMĂ VRANCEA

Se dedică memoriei
Poetului Adrian Păunescu

(Cumpănind atent la vremelnicia celor 77 de ani
pământești nepliniți)

*M-a îndemnat, la ceas de taină și spovadă,
să-i spun, ușure și ca-n vis, câteva din versurile cu
care m-am „liberat”, mai apoi, în lumea bună a
slovei „oficiale”... **Atunci**, a luat aminte. **Acum**, i
le dedic!...*

„Mai tulbure ca niciodată m-au răscolit/
clopotele amortite din catedrala subterană,
compusă din perimetru și arabescuri, cu miroso/
de moaște cernite, printre zgomote de stihuri/
cenușii, ciocnite,
arar, în pieptul hulubului
de apă.
Stropit încă din zori cu miresme/
policrome, sunt fericit că mai păstrez ceva din /
căsătoria primăverii târzii,
deși scrutez apropierea /
când nu mai poți/
deosebi bucuria
de flori și chemărilor,
parcă,
le-ai da un alt nume./
Păcurarii veșniciei au descins din craii
mai vechi/ ...
și păreau călători în bejani.../

La încercatul armelor au izbândit /
cei ce-și băteau tolbele uriașe de oblâncul /
vinețiu al zorilor,
până când nu s-a mai
auzit decât ropotul vitreg, de șoaptă/
uscată al firelor de tutun/
rătăcite la margini de lume.../

.....
Când ramuri și duh avan împletesc/
rătăcirii de omidă, /
mă dumiresc de neputința găsirii lucrului ascuns,
dând la iveală/
frunzar veștejit pe suman de scutar,
pe care un hâtru hirsut/
l-a investit cu puteri de afiș./
Pretutindeni mii de afiș/
colorate neuniform,
admirate-n tăcere de plastografi
nepricepuți./
Un pictor zelos și
lipsit de talent/
schițase pe ele câteva slove
nedeslușite complet,
despre o crăiță
ciudată, un fluture mort
și un bal astronomic./
Poate.../
Nimic decât toteme împrăștiate, frânturi de iubire/
jurământ sau felonie... “

...!!!

Se făcea că era **undeva, cândva, cumva**,
prin anii șaptezeci...

Dan SANDU

Inedite

Rugăciunea din vis

Din tot ce e frumos și bun pe pământ
Dă-mi, Doamne, putere să iau
Seva „Arborelui Sfânt“
Și roua dimineții s-o beau.

Din curcubeu să iau culoare,
Penel din spicul grâului
Și-n dulce susur de izvoare
S-alerg de-a lungul râului.

Prefă-mă, Doamne,-ntr-o albină,
S-adun polenul florilor,
Noaptea să-mi fie senină,
Înfiorată - ivirea zorilor...

O perlă prețioasă-mi mai doresc
S-o port la brâu ca talisman,
În adâncimea mării s-o găsec
Sau în adâncul marelui ocean.

Doamne, dacă cer prea mult,
Dă-mi mai puțin, mă dojenește,
Dar din visul de demult
Nu mă trezi decât dumnezeiește!

Eu sunt Maria

Doamne, eu sunt Maria,
Port bucuria numelui frumos,
Numele sfânt al Sfintei Fecioare,
Maica Dumnezeului nostru Hristos.

Doamne, eu sunt Maria,
Rătăcită petală din a câmpului floare,
Mister al fructului iubirii
Dintre pământ și razele de soare.

Doamne, eu sunt Maria
Și-s doar o mică scânteie
Din flacăra iubirii pământene
Întrupată-n bărbat și femeie.

Doamne, eu sunt Maria
Și-am pus în carte frântura de vers
Din marele poem al lumii,
Ce-i nesfârșitul Univers.

**Poetul Octavian Voicu
(stânga) și Cornel Galben în
anii '90.**

Cred

Cred în tăria fierului,
Cred în Înaltul cerului,
În ochi nevinovați de căprioare
Și-n apa rece din izvoare.
Cred în lumina Lunii,
În spicul copt de grâu
Și-n îmbierea aburului pâinii.

Cred în marea bucurie,
Cred în a omului tristețe,
Cred în melancolie
Și, uneori, în dulcea nebunie.
Cred în firicelul cel de busuioc,
Aducător de bine-n case
Și-n dragoste – noroc.
Cred cu tărie că laptele mării
Este ALFA și OMEGA lumii.

Cred în imaculatul albului de crin,
Cred în nefastitatea crudului destin,
Cred în seninul zilelor de vară,
Cred în sudoarea frunții
Când duci o grea povară.
Cred în frumusețea gândului curat
Și în durerea celui
Prea greu de viață încercat.

Cred în veselie,
În zbucium și necaz,
Cred și-mi spun adesea
Că viața pe Pământ
E Agonia și marele Extaz.

Cred în fericirea tinerilor miri,
Cred în nemurirea eroilor martiri,

Cred în forță, în putere,
Cred în lăuntrica durere.
Cred în a morții osândă
Și-n încercarea fără de dobândă.

Cred în cântec, în iubire,
În tot ce-i frumos pe pământ,
Chiar și-n abstracta fericire,
Cred în tot ce-i sfânt!
Cred în taina gândului
Ce-ades am gândit,
C-a fost cândva un „început“,
Dar niciodată nu va fi „sfârșit“.
Cred în nebuloasa
Din care Pământu-i desprins
Și cred în Prometeu
Ce-nțâia oară focul a aprins.

Cred în SFÂNTA RUGĂCIUNE
Ce-o rostesc și eu
Aproape-n fiece seară
Către Tine, Doamne,
Și Maica Fecioară!

Lacrimi de rugă

Stihii ale naturii
Durere și coșmar
Peste toate câte sunt
Amar peste amar
Privește, Doamne, către noi
Ne iartă de-am greșit
Oprește-al apelor puhoi
Ce fără milă au luat
Puținul și răul agonisit.
Ne șterge, Doamne, lacrima
Pentru cei pierduți
În apele stihiei
Îngroziți de întunericul pustiu
Spre hăul veșniciei.

Doamne, ce universul
stăpânești,
Vino cu puterea ta
De tot ce-i rău să ne ferești
Și cu iertare, Doamne,
Ne șterge lacrima.

Octavian VOICU

Din poezia avangardei

Klara ARSENEVA (1889 – 1972)

Adevăratul nume: Arseneva-Bukștein. S-a născut în familia unui feroviar. Studii gimnaziale la Tbilisi, după care urmează cursuri de istorie și filologie la Petersburg. A frecventat cercurile literare prerevoluționare din capitala nordică, cunoscându-i pe V. Ivanov, A. Blok, A. Ahmatova. Prima sa carte, „Versuri despre viață”, apare în 1916. Volumul următor, „Versuri” (1920), se bucură de aprecierea lui S. Gorodețki. După revoluție, a tradus din poezia gruzină, editează două cărți de poezie, scrie scurte memorii despre A. Blok.

În unele poeme, tipologic, poate fi asemănată cu George Bacovia.

MAGAZIN ZOO

În vitrină – melci, pești multicolori,
Cinci papagali, un canar care ciripește.
Ce devreme cântă cineva la vioară,
De dimineață sufletu-mi neliniștește.

Iar pe strada noastră ziua-ntreagă
Hoinăresc băiețandri, suie, coboară.
Ca de moarte, zău, m-am săturat
De acest colind din zori până-n seară.

Și vine iarăși el, să cumpere râme
Sau pești, după care – pleacă.
Ca și înainte, mă tot ia cu vorbele-i seci –
Cum de-n mare nu se înecă?!

„Mă trage spre locul acesta
Cu inima sângerată, cu întreaga fire...”
Aseară, s-a otrăvit o mireasă
Undeva în sud, cică, din iubire.

* * *

Felinare atârnav în strada nu prea lungă,
Zilele erau năbușitoare, amurgul scurt.
Cu cozi de pește, în relief zgâriat,
Meșterii împodobiră fațade de lut.

Împinseră-o terasă spre țărnu pustiu,
Înnegriră grilașul unei grădini cu lalele.
Doar drumul spre mare-l aveam în privire.
Sirenele șuierau în ceață, rebele.

Prietenul blond mă îndemna obosit:
„Povestește-mi de orașul cu sonde la mare,
Cum fu acoperită cu țitei o vale întreagă
Și cum în roș locaș moare ceara de lumânare”.

ORAȘ NORDIC

Încercuit de canale, îmbrățișa totul cu-nfrigurare.
Praf în amestec cu fumul, fumul – cu tânga din
trandafiri.
În inima mea obosită el părea sicriu primăvărat,
Când colbuite, șterse-mi erau plecatele priviri.

În canale de încercuire orașul plutea răsturnat
Și aur greu de pe cupole îndelung îi curgea.
Trecea prin el acel pe care l-am respins,
Trecea acel pe care zadarnic l-aș aștepta.

Ce clar mi-aduc aminte – prin poarta deschisă
Puteam să văd palatul, ziduri lângă apă.
Adesea în astă vară am rătăcit atent,
Spre-a nu-mi trăda pe chip inima-mi sireapă.

* * *

Se va posta în prag:
Cum e de mers ușor?
Conul sinagogii
E-nalt, țintit în nori.

În casa de brad curge
Clei tămâios din bârne.
Violet, pluti grădina-n fereastra
Dinspre soare-apune.

E-atât de cald și umed,
Apa-n bazin e a scaldă;
Mai mare decât soarele
Crescu cea floare naltă.

Parcă din prinsoare
Nu pot să plec, să las.
Brazii până spre câmpuri
Drumuri, poteci au ars.

(1916)

în traducerea lui Leo BUTNARU

Cristina Ciobanu sau libertatea improvizației creative

Cristina Prisăcaru Ciobanu și-a creat un loc personal și ușor recunoscut în lumea bogată și efervescentă a plasticienilor băcăuani. Beneficiind și de o ereditate fastă dintr-o familie în care meșteșugul era executat cu măiestrie artistică, ea a reușit o benefică simbioză de curaj, sensibilitate și creativitate dezinvoltă agregată într-o formulă artistică originală, grefată și pe un fond cultural și ideatic reprezentativ.

În 1980 a absolvit secția ceramică a Institutului de Artă „Nicolae Grigorescu” din București, având ca mentori pe Costel Badea (un echivalent artistic al genialului Nichita Stănescu!) și pe pictorița Lucia Ioan. Reîntoarsă în Bacău s-a integrat prompt și deplin în manifestările Filialei UAP, contribuind cu o viziune dinamică și modernă pe multiple paliere de creație: pictură, grafică de carte sau afiș, scenografie, design vestimentar. Trebuie amintit că sub umbrela fastă a măștrilor Ilie Boca și Gh. Velea erau adunați un grup de artiști (tineri pe atunci) constituiți într-una din cele mai animate și inimoase grupări din întreaga țară.

Prezență constantă în nenumăratele expoziții de grup sau personale i-a atras recunoașterea „oficială” din care jalonăm prezența la Trienala de scenografie 1981, Marele Premiu al Ministerului Culturii la „Saloanele Moldovei” din 1993, Trienala de Artă Contemporană, New Delhi, 2002, Premiul *Mihai Greco* al Uniunii Artiștilor din Moldova la aceleași tradiționale Saloane, în 2011, și „Retrospective de peinture contemporaine roumaine”, 2017, Paris.

Între 1984 și 1990 realizează pe cont propriu emanciparea creației vestimentare împreună cu alte creatoare, prin expoziții bine primite de public demonstrând aceeași fantezie și expresivitate specială. A urmat o perioadă pedagogică la Liceul de Artă „G. Apostu”, pentru ca apoi să activeze peste două decenii ca scenografă a Teatrului Municipal Bacovia.

Comentariul Magdei Câmeci din acea vreme postulează „tatonările posibilităților nelimitate ale unui spațiu

de joc la marginea dintre configurabil și amorf și ale unor unelte vizuale fascinante. Formula sa non-figurativă rămâne vie, agilă pentru că păstrează urme, sâmburi, aluzii din panoplia bogată, fastuoasă a formelor recognoscibile în real”.

O propensiune improvizatorică, liberă, deschisă se concretizează în soluții fericite - la propriu și la figurat - aparent spontane ale pozițiilor care aglutinează dar echilibrează totodată, tonurile pure, îndrăznețe cumva, lăsate într-o suspensie de sorginte gestualistă, îndrăzneță, decisă. Deschiderea adusă de schimbarea post '89 a adus-o și în avangarda colaborărilor internaționale, fie prin expoziții personale fie în compania unor personalități de anvergură precum Ilie Boca sau Marcel Chirnoagă pe o arie geografică multicontinentală, întinsă din Finlanda până la New Delhi sau New York. Este dificilă număratoarea exhaustivă a prezențelor și proiectelor în care s-a implicat, reprezentând în aceeași măsură imaginea artei contemporane românești. Elveția, Finlanda, Italia, Germania, Austria, Franța, India sau SUA i-au găzduit manifestări culturale apreciate artistic, dar și la nivel diplomatic și au construit prietenii durabile. În acest sens menționez elocventul cuvânt rostit de distinsul atașat cultural din Elveția, dl. Vasile Igna, prilejuit de expoziția la prestigioasa galerie Kunstreich din Berna, mai 2003: „Fermitatea liniei și dispunerea volumelor, compoziția «clasică» sunt înlocuite de un joc savant (deși aparent aleatoriu) al planurilor, care împarte suprafața în câmpuri ce se atrag, se susțin sau se resping reciproc. De unde și senzația de mare libertate a compoziției, alternanța ritmurilor, evanescența aproape hieratică a elementelor. În ciuda non-figurativului, sau poate tocmai de aceea, pânzele sale «cântă»”.

Prezentă adeseori în tabere de creație, Cristina Prisăcaru Ciobanu nu evită pariul sau tentația figurativului interpretat în două maniere opuse și surprinzătoare: o peisagistică saturată de tonuri „păstoase”, distribuite cu nerv și autoritate sub amprenta elanului gestual, tonuri vii și pure strunite cu

aceiași fermitate inspirată sau într-o zonă diferită cu transparențe coloristice de un rafinament discret, „șters” la propriu pe pânză. Nu-și refuză nici rememorări afective, cu un desen epurat și aerisit.

Artista posedă darul fericit al accentelor cromatice semnificative, care echilibrează raporturile maselor de culoare, indiferent de mărimea suprafeței și dau sens întregii compoziții. Revenind la Magda Câmeci, amintesc un comentariu din 2006: „În lucrările Cristinei am regăsit o bucurie și o plăcere pură a picturii, multă libertate, un gust al jocului și al improvizației suculente, o spontaneitate și o frumusețe netrucată. M-am convins încă o dată că locul în care îți ții trupul nu mai are importanță dacă știi să fii liber interior și să te comporți cosmopolit cu arta ta, cu tine însuși și cu ceilalți.”

O pledoarie substanțială și pătrunzătoare aparține criticului Valentin Ciucă, în revista *Ateneu*, noiembrie 2011: „Cristina Prisăcaru Ciobanu face prin pictura ei o permanentă demonstrație de creativitate și de dăruire în planul valorilor simbolice. Cultura imaginii exersată în timp, asigură complementarități estetice, asocieri simbolice cu impact sugestiv, deseori memorabil. Suprafețele, întotdeauna generoase prin elegantele volute spațiale, generează o remarcabilă dinamică a tușelor, ideea de cerc, de spontană vultură fiind antecamera unui ideal arabesc. Practic putem vorbi de ecurile timpului grăbit, de miraculoase utopii generatoare de șanse ale unei autentice inițieri prin universul personal atât de creativ. Plurisemantică, oferta Cristinei Prisăcaru Ciobanu are și dimensiunea eclatantă a unui fel insolit de manual personalizat al artei de a privi dincolo de vizibil, eliberați de comoditatea unui confort intelectual. Lecția de libertate și de frumusețe susține cupolele fragile ale spiritului iar discursul pictural asociază formele visului diurn și inefabilele avantaje ale fanteziei.”

Nu putem decât să-i urăm o perpetuă stare de grație.

R. BERGER

În perioada 2 - 6 septembrie, la Tescani, Filarmonica „Mihail Jora” a organizat a 41-a ediție a Festivalului Internațional „Enescu-Orfeul Moldav”, ce a cuprins patru recitaluri și un concert simfonic.

Muzica a răsunat în aer liber, cu respectarea normelor de distanțare impuse de starea de alertă.

Festivalul „Enescu - Orfeul Moldav” s-a deschis cu recitalul cvartetului *Consonanțe*. Formația, înființată în anul 2003, a beneficiat de îndrumările violoncelistului din cvartetul *Voces*, Dan Prelipcean și a dirijorului Konrad von Abel (discipol al lui Sergiu Celibidache), invitat al Filarmonicii băcăuane, unde a organizat și cursuri dirijorale. Formația îi are în componență, la acest moment, pe: Andrei Onofrei – vioara I, Ștefan Epuran – vioara II, Iulian Bolog – violă, George Bosnea – violoncel și un invitat, contrabasistul Ciprian Cărare. Dintr-un repertoriu divers, *Consonanțe* a ales pentru prima seară de festival, următorul program: *Preludiu la unison* de George Enescu, *Aria* din *Suita nr. 3*, *Arioso* din *Cantata 156*, *Concertul Brandenburgic nr. 3*, *Largo* din *Concertul pentru două vioară în Re Major* de Johann Sebastian Bach, *Ave Maria* de J.S. Bach – Ch. Gounod, selecțiuni din *Anotimpurile* lui Antonio Vivaldi și faimoasa *Baladă* de Ciprian Porumbescu.

Joi, 3 septembrie, la pupitrul Orchestrei Filarmonice „Mihail Jora” s-a aflat George Hariton, solo fagot la Filarmonica „Moldova” Iași, sensibil muzician, cunoscut pe scenele țării atât ca solist, din recitalurile cu ansamblul *Fagotissimo* și ca dirijor, în plină ascensiune. El a ales pentru simfonicul celei de a doua seri: *Dansuri antice* (Suita nr. 3) de Ottorino Respighi, *Intermezzo op. 12* de George Enescu, *Suita Holberg op. 40* (pentru instrumente de suflat) de Edvard Grieg, piese de Paul Dukas, Andrea Gabrieli și Aron Copland.

Vineri, 4 septembrie, o nouă formație, *Trio Nova Caeli* și-a făcut debutul la ediția a 41-a a Festivalului Internațional „Enescu - Orfeul Moldav”.

Programul instrumentistelor de la Filarmonica „Mihail Jora”: Ana-

Maria Cioroparu -flaut, Ioana Pecin-gină - vioară, Ioana Mardare - violă, a cuprins serenade de Max Reger și Ludwig van Beethoven și o suită pentru vioară, violă și flaut de Louis Jungmann.

Sâmbătă, 5 septembrie, ne-am delectat în prezența Cvartetului de coarde *Tiberius* și a invitatului lor, violoncelistul Filip Papa, solist, membru al Cvartetului *Ad Libitum* de la Filarmonica ieșeană, „Moldova”.

Cvartetul *Tiberius*, fondat în anul 1994, a avut șansa de a fi îndrumat de membrii cvartetelor *Amadeus* și *Chilingirian*. Grație importanțelor concerte susținute în țară și străinătate, a premiilor valoroase din 2008, ansamblul a devenit cvartet de coarde al Filarmonicii de Stat din Tg.Mureș.

Caleidoscop muzical

În componența actuală: Molnár Tibor - vioară I, Lokodi Károly - vioară II, Molnár József – viola, Zágoni Előd – violoncel, ansamblul a interpretat: Wolfgang Amadeus Mozart - *Cvartetul în Sol Major Kv 156* și Franz Schubert - *Cvintetul cu două violoncelle*.

În încheiere, duminică 6 septembrie, Trupa *Graiv*: Alina Ciocă – voce, Sergiu Popa – chitară, Adrian Chepa - percuții, bass, drâmbă, ne-a propus un concert de folclor vlah - în dialectele românești, graiuri din Bucovina, Maramureș, Bihor, Vlașca, Tes-salia, Macedonia, Istria, Meglen ori Pind, reinterpretate.

După câteva zile, miercuri, 9 septembrie, la Amfiteatru/ Insula de Agreement, a început cea de a III-a ediție a Serilor Diasporei, cu un concert al trupei *Groove Garden*, fondată de binecunoscutul pianist băcăuan Sorin Zlat. În anul 2019, la evenimentul organizat anual de Gala de Jazz și Blues la Hard Rock Cafe București, *Groove Garden* primește premiul pentru cea mai bună trupă.

Proiect de jazz-funk, *Groove Garden* reunește muzicieni experimentați și cunoscuți pe scena jazz-ului românesc și internațional: Robert Patai – voce; Sorin Zlat - keys/ synth & bandleader; Răzvan Trifan - sax; Bogdan Tănase – chitara; Seby Sandor – bas și Laurentiu Ștefan – tobe.

Între stilurile pe care le abordează grupul amintim: Gospel, Funk, R&B, Soul, Fusion, Electro. Repertoriul lor cuprinde piese reorchestrate ce aparțin unor artiști celebri precum: Gregory Porter, Earth Wind And Fire, Stevie Wonder, Lalah Hathaway dar și compoziții proprii.

Groove Garden a participat la: *Jazz Festival* Timișoara, Sibiu, Câmpina, Ploiești, Bacău; Festivalul Aici-Acolo Creart București, Festivalul Româno-American Sibiu, Brezoi Jazz & Blues Fest, Danube Jazz Festival, Jazz on the Rooftop Festival Ploiești, Târgu Mureș Jazz & Blues Festival, și în străinătate: Belgia, Olanda, Franța, Anglia, Spania, Turcia. Cele mai noi compoziții le vom putea asculta pe discul marca Groove Garden.

Joi, 10 septembrie, tot la Amfiteatru, au cântat instrumentiști ai Filarmonicii *Mihail Jora*, Răzvan Brînzilă – trompetă, Iulian Suru – trompetă, Relu Buciumaș – corn, Sorin Găburoi – trombon, Marius Chirilă – tubă, reuniți în: *Dynamic Brass* și Sorin Sofian – percuție.

A urmat concertul *Sorin Zlat Quintet - The Great American Songbook* (Mihaela Alexa – voce; Sorin Zlat Jr. – pian; Sorin Zlat Sr. – saxofon; Florian Nicolau – bass și Iulian Nicolau – tobe), cu o selecție dintre cele mai îndrăgite standarde de jazz compuse de muzicieni celebri precum: Cole Porter, George Gerswhin, Nat King Cole, Victor Young, Jimmy Heath, Johnny Green și mulți alții.

Pentru vineri 11 septembrie a fost programat un concert online, cu Adrian Petrescu dirijor și solist. În program, lucrări de mare popularitate din creația compozitorilor: Georges Bizet, Johann Strauss, Dmitri Șostakovici, Astor Piazzolla, Gioachino Rossini, Tiberiu Brediceanu, P. I. Ceikovski, Nino Rotta, Jean Jacques Goldman, Josh Groban, John Lennon, Gerónimo Giménez, Gheorghe Zamfir - Adrian Petrescu.

Concertul s-a repetat la inaugurarea Conacului Buzdugan de la Gh. Doja, în aer liber, de data aceasta, partea a doua fiind dirijată de Ovidiu Bălan.

Ozana KALMUSKI ZAREA

Sufletul se hrănește cu tot cuvântul lui Dumnezeu

Sinonimele cuvântului abstenență sunt: înfrânare, temperare și post, - dirijate și stăpânite cu ajutorul rațiunii.

Facem abstenență sau înfrânare fiindcă avem suflet și sufletul este lumină. Sufletul se hrănește cu tot cuvântul lui Dumnezeu și un om care are stomacul plin de mâncare nu mai poate fi în dialog cu Dumnezeu.

Echilibrul, să zicem rațional, în primirea hranei este o virtute pe care toți trebuie să o cultivăm.

Eu însă intenționez să mă refer la o oprire sau o abstenență de la relațiile sexuale până la căsătorie. Dar și cei căsătoriți, creștini fiind, respectă o rânduială de post. Adică miercuria, vinerea și duminicile precum și sărbătorile trebuie să le țină în curățenie. Zilele de dezlegare sunt joi și marți cu învoirea celor doi soți. Dacă nu se respectă această rânduială a firii, atunci este păcat și păcatul aduce boală, în special de nervi, care slăbesc și cauzează moartea.

Dar o lămurire rațională, pertinentă și duhovnicească am găsit în cartea **Imn pentru crucea purtată** a lui Virgil Maxim. Sufferința care a pățimit-o 22 de ani în închisorile comuniste îi oferă toată încrederea noastră. Redăm sfatul și îndemnul mărturisitorului din temnițe: „De la 13-14 ani până la 18-20 au loc în dezvoltarea bio-psihică a omului două fenomene paralele: dezvoltarea și intrarea în funcțiune a unor glande, rânduite să contribuie la perpetuarea vieții sub formă materială, biologică și, concomitent, dezvoltarea și înflorirea unor sentimente care să contribuie, prin conlucrare cu cele dintâi, la perpetuarea vieții în forme spirituale,

etern. Nimeni din cei ce ne înconjoară nu ne lămurește această taină. Din această cauză, despărțindu-le, una din aceste înfloriri ale vieții tinere va fi înfrântă (cel puțin pentru un timp) și cealaltă va triumfa, de obicei cea materială, biologică, luând forme de manifestare împotriva firii pentru care a fost creată. Astfel, tânărul cade frecvent în păcatul onaniei sau al desfrâului (curviei) și la un sex și la altul. Răul acesta duce la o complexare a ființei noastre spirituale. Autocondamnarea din cugetul nostru este primul semn că ceea ce facem nu este bine”.

Opinii

Ce să facem, deci? Aici intervine posibilitatea de a salva, de a rămâne în greșeală sau a cădea în altă greșeală și mai mare. Descoperirea acestei greșeli la mărturisirea în fața preotului duhovnic, deci a lui Dumnezeu, îți ajută, ca învățătură și remediu, să întrerupi greșeala și, supunându-ți trupul la osteneală, muncă, metanii, post și rugăciune, să-ți propui categoric în conștiință hotărârea de a te împotrivi acestui rău obicei.

Nu vei reuși dintr-o dată. Vei mai cădea o dată, de două ori, de trei ori, dar nu renunța. Înnoiește-ți mereu propunerea. Vezi-ți mereu starea de învins și de auto-batjocorire la care ai ajuns și smulge-te cu voință nestrămutată de a fi OM, ființă rațională care nu numai că poți deosebi binele de rău, ci îl poți realiza. Și vei reuși!

Înțelegând și părându-ți rău pentru starea de ticăloșie morală în fața lui Dumnezeu, Care te-a făcut ființă curată, neîntinată (punându-ți în fața ochilor minții imaginea copilului nevinovat) și pe

care în chip conștient o pervertești și o denaturezi de la scopul ei, coborând-o la o stare mai prejos decât cea animalică, vezi-ți osânda ce te așteaptă. Căci numai cei curați și cei ce s-au curățit de păcat vor intra în Împărăția lui Dumnezeu, iar tu, cu ce obraz vii în adunarea celor curați, în Biserica lui Hristos? Cel ce a intrat în Cămara Ospățului Luminii, trebuie să fie îmbrăcat în haina de nuntă a virtuților. Altfel, venind Împăratul și întrebându-l: „Ce cauți aici”?, nu va putea răspunde. Va fi socotit fur de cele sfinte. Și știi „că nici hoții, nici lacomii, nici iubitorii de argint, nici desfrânații, nici malahienii, nici sodomiții...”, nu vor intra în Împărăția Cerurilor” (Sfântul Apostol Pavel).

Dar se mai poate întâmpla și o pervertire a conștiinței în sensul renunțării la o formă de păcat, pentru a opta pentru alta. Un prieten prost sau înșelat și el de ignoranța generală, adesea științifico-medicală, îți va sugera relații sexuale cu o parteneră, amatoare și ea de o viață libertină. Iată cum ai trecut dintr-o mână a diavolului în cealaltă. Ți se pare că păcatul onaniei era nefiresc, iar acesta al curviei este totuși firesc! Te înșeli!

Fiindcă, pentru om, actul apropierei de sexul opus (de femeie) trebuie făcut sub binecuvântare, în vederea procreării, nu al simplei satisfacții biologice, coborâtă la condiția instinctuală. Acest act nu este un act de igienă sexuală, cum greșit l-a înțeles și-l propagă așa-zisa știință medicală dominată de viziunea materialist-atei. În rostul lui firesc-uman este binecuvântat de Dumnezeu în momentul când celor doi protopărinți li s-a

spus: „Creșteți, înmulțiți-vă și stăpâniți pământul” (Geneza). Iar Mântuitorul spune că „Dumnezeu l-a făcut pe om, de la început, parte bărbătească și parte femeiască” și „ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă” (Evanghelia după Matei).

Deci, apropierea se face nu către orice femeie. Apropierea e consecința dragostei dintre cele două suflete, pentru împlinirea lor în voia lui Dumnezeu de a procrea prin om noi ființe raționale, nu o necesitate fizică, biologică, despărțită de actul afecțiunii sufletești. Dacă sămânța vieții vărsată spre rodire nu aduce rod, sămănătorul nu poate avea răsplată. Sau dacă totuși a rodit, a rodit în pământ străin. A semănat unde nu-i era îngăduit. De aceea acest rod nu poate fi binecuvântat ca vrednic de viață, și, de asemenea nici sămănătorul. De aceea apar atâtea consecințe tragice pentru cei ce trăiesc în desfrâu. Mântuitorul spune clar prin gura Sfântului Apostol și Evanghelist Ioan: „Iar tuturor celor ce L-au primit (pe Hristos) ca dreptar (cenzor și finalitate a vieții lor), adică a aceluia care cred în Numele Lui, le-a dat dreptul să fie copiii lui Dumnezeu, care (aici atenție!) au fost născuți nu din sânge, nici din voia firii lor, nici din pofta bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut”.

Deci, frate al meu, actul acesta nu-ți aparține numai ție. Pe tine Dumnezeu te-a făcut împreună-lucrător cu El, pentru a-i aduce în Slavă chipurile creației Sale pentru completarea numărului îngerilor căzuți. Iată slava, iată cinstea de care ești învrednicit. Să fii creator împreună cu Dumnezeu. De aceea zice și Sfântul Apostol Pavel: „Patul este binecuvântat și fecioria este sfântă”. La om actul acesta nu este animalic, întâmplător sau supus unor legi ciclice, natural, ci este supus rațiunii și voin-

ței libere. Dumnezeu ne cheamă la conlucrarea cu El prin opțiune liberă, nu în chip silnic, venind cu bucurie, cu curăție, cu sfințenie, nu cu perversitate, cu înșeleciune, cu întinare și cu batjocorirea intenției sfinte pe care El o are spre preamărirea noastră.

Iubite frate mai tânăr, dacă ai înțeles cât de cât acest cuvânt, pe care l-am pus cu toată sfiala înaintea lui Dumnezeu și a sufletului tău, ia aminte, căci cu toții am păcătuțit, toți suntem ușor de înșelat și ne supunem păcatului. Cei pe care-i cinstim și-i numim Sfinți - și sunt, căci i-a confirmat Dumnezeu prin semne și minuni - ne-au lăsat mărturisirile vieții lor trăite în păcate de tot felul, în necurății trupești și sufletești, de care s-au vindecat prin metodele indicate de Mântuitor, cele lăsate nouă în Sfânta Lui Biserică: viața de post și rugăciune, ferirea de mediul viciat, prietenii curate, cu cei care își propun același drum spre mântuire, munca și mai ales comuniunea cu Trupul și Sângele Domnului în care sunt înglobate energiile Dumnezeirii, cele care, comunicate sufletelor și trupurilor noastre, ne pot îndumnezei și pe noi.

Din partea ta e nevoie de hotărâre tare. Din partea lui Dumnezeu, Harul Lui lucrător și mântuitor e pururea prezent. Folosește-L! Dumnezeu să-ți ajute.” (Imn pentru crucea purtată, Virgil Maxim, Editura Babel, 2012, p. 29-30)

Părintele Arsenie Boca, după cum cunoaștem a scris sfaturi înalte, inteligibile și deosebit de duhovnicești pe tema această delicată a abstenenței și a înfrânării de la excesele relațiilor sexuale haotice, precum și consecințele ireparabile și nimicitoare, ce le au în viața tinerilor.

Valeriu TĂNASĂ

Cronică in absentia

– *Stimată doamnă Elena Petriman-Țărălungă, în condițiile actuale, a mai avut loc lansarea romanului dv. „Sofia”?*

– Da. O dovedesc imaginea, în care sunt alături de Alina Tacu și Victor Bejan, și detaliile care urmează. Pe 20 septembrie 2020, la ora 11, publicul a început a se aduna în Parcul Copou, chiar lângă Teiul eminescian. Moderatorul a fost scriitorul Liviu Apetroaie, prefațatorul cărții. A vorbit despre „mirajul Burdusacilor”, satul care a dat lumii mari personalități: academicianul Miltiade Filipescu, profesorul și filozoful Ștefan Zeletin, dar, mai aproape de zilele noastre, pe regretatul Constantin Dimoftache-Zeletin – medicul, profesorul, scriitorul, poetul, eseistul, traducătorul și omul de știință, care s-a stins din viață în luna februarie din acest an. Din partea Editurii „Vasiliana '98” a participat doamna Camelia Busuioc. Cu mult interes a fost urmărit cuvântul profesoarei și scriitoarei Alina Tacu, fiica poetului dizident Alexandru Tacu, și el văzător de lumină în Burdusaci, pe Valea Zeletinului. Dumneaei a prezentat publicului cuvântul scriitorului Ion N. Oprea, care, din motive de sănătate, nu a putut fi prezent, delegând-o pe Alina să-i citească gândurile scrise pe hârtie. De altfel, domnul Oprea a postat în revista digitală „Lucafașul” atât cuvântul, cât și invitația pentru participarea în Parcul Copou. Invitatul-surpriză a fost medicul și scriitorul Victor Bejan, care a captat atenția publicului cu inedita informare despre Burdusaci și Vărătic, două sate învecinate, în care, prin anii studenției, își petrecea vacanțele, la rude, viitorul și singurul român laureat al Premiului Nobel: savantul George-Ernst Palade. Dumnealui ne-a mărturisit că, din partea mamei, și el își are originile în Burdusaci, pe Valea Zeletinului. Nu a uitat să ni-l readucă în amintire pe mult regretatul burdusăcean C. D. Zeletin, dar și pe filozoful Ștefan Zeletin, pe Miltiade Filipescu și pe C. Filipescu, fost ministru și agronom de valoare, cel care a donat Bucureștiului 200 de ha din Parcul Herăstrău. În continuare, mi s-a dat cuvântul și, mișcată de greutatea evenimentului, am vorbit despre toți cei cărora le datorez neuitare, începând cu diriginta din anii de gimnaziu, cu profesorul de limba română din anii de liceu și terminând cu mult regretatul C. Dimoftache-Zeletin, la îndemnul căruia am început a scrie. La finalul întâlnirii din Copou, toate cărțile și-au găsit aparținători. Am acordat autografe, nu fără emoții, dar cu masca pe față.

– *Vă felicit și eu, de la distanță, și vă așteptăm cu noi scrieri.*

Ioan DĂNILĂ

Joi, 3 septembrie a.c., la Pensiunea „Balta Albastră” din satul Siret, a fost lansată ediția a II-a a volumului **Cronica unei mari familii băcăuane: Boierii Lecca** de Dumitru Lecca. Organizată de Asociația Culturală „Familia Lecca” și de Fundația Culturală „Georgeta și Mircea Cancicov”, întâlnirea a fost moderată de poetul Victor Munteanu, și susținută cu opinii de istoricii Adrian Horodnic, Paul Valerian Timofte, Dumitru Ficuță și Vilică Munteanu, și de scriitorii Petre Isachi, Cornel Galben, Daniel Nicolescu, Ioan Neacșu, Vasile Puiu, Dumitru Brăneanu, Mihai Buznea și Ioan Enache. (C. HANGANU)

Reviste moldovalahahe

Mărturii culturale
REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE CULTURĂ
Satu Mare, Anul IV, nr. 4 (16), oct. - dec. 2019
Director fondator: Aurel Pop   Redactor șef: Viorel Câmpean

Monumentul Rezistenței Anticomuniste de la Satu Mare

Trimestrialul sătmărean **Mărturii culturale** e o apariție rară pe meleagurile noastre, așa că ne-am bucurat să constatăm că a rămas aceeași publicație culturală serioasă, ce știe să-și atragă cititorul cu subiecte incitante și texte de calitate. Din sumarul numărului sosit la redacție reținem, alături de editorialele directorului Aurel Pop, articolele cu tematică istorică semnate de Marta Cordea, Icu Crăciun, Viorel Câmpean și Marin Pop, eseurile Nicoletei Latiș, Carol C. Koka, Nuțu Laurențiu Pop și Ovidiu T. Pop, consemnările lui Ioan Nistor, ilustrațiile Monicăi Steer ș.a. Poezia e reprezentată de Marian Vișescu, Alexandru Cazacu, Dorel Cosma, Mădălina Bărbulescu, debutanta Camelia Maria Nistor și traducătorul Luca Cipolla, proza de Carol Erdős și Iulian Moreanu, în timp ce cronică literară poartă girul *Valeriei Manta Tăicuțu, Dan Sandu*, băcăuanii noștri, Constantin Stancu, Delia Muntean, Alexandru Zotta, Adrian Botez, Al. Florin Țene și Radu Botiș. Numărul e întregit de o pagină de *Mărturii editoriale* și de lista revistelor primite la redacție.

Vă semnalăm primirea spre lectură a următoarelor volume:

- Irina Monac - **Ion al meu** (Satu Mare, Editura Citadela, 2019);
- Constantin Mihai - **Trăite** (Ploiești, Editura Karta-Graphic, 2020);
- Ioan Bărbunțoiu - **Iubirea**,

flacăra celestă (Bacău, Editura Ateneul Scriitorilor, 2019);

- Viorel Savin - **De-ale revoluției** (idem, 2020);
- Nicolae Mihai - **Lehamite sau ziua de mâine și urâtul fără mine** (idem,

Semnal editorial

2020);

- Marius Manta - **Intervuri** (Bacău, Editura Studion, 2020);
- Grigore Codrescu - **Cartea seniorului incomod** (Bacău, Editura Rovimed Publishers, 2020).

LECTOR

dunărea de jos Nr. 220 IULIE 2020
consiliul județean gălățean   centrul cultural „dunărea de jos”

ZIGA-DUNĂRII

La fel de rar e și mensualul **Dunărea de Jos**, o revistă de cultură axată lună de lună pe câte o temă propusă spre dezbateri și care atrage condeie nu doar din arealul gălățean. Cel de față e consacrat *Zilei Dunării* și se deschide cu câteva zicere celebre aparținând lui Mihai Eminescu (*Am voi să credem că Occidentul întreg va înțelege, în sfârșit, că la Dunăre, interesele României sunt ale Occidentului însuși*), Nicolae Iorga, Jean Bart, Louis de la Valey Poussin (*Locuitorii de la nordul Dunării de Jos pot fi considerați strămoșii Omenirii.*), Gheorghe Brătianu și Gordon W. Childe. Din sumar se rețin în mod deosebit interviul Angelei Baciu cu Fănuș Neagu, poemele lui Peter Sragher și Gheorghe Bacalbașa, evocările și eseurile semnate de Ioan G. Tofan, Andrei Șarii, Ilie Zanfir, Nicolae Dobrovici-Bacalbașa și Violeta Ionescu, cronicile literare aparținând lui Octavian Mihalcea, Gh. Jurgea-Negrilești, Ghiță Nazare (*Lecturile aleatorii ale lui Cornel Galben*), Dan Plăeșu, Viorel Coman, cronicile plastice ale criticului de artă Comeliu Stoica. (CSG)

Cum să respecti valorile naționale dacă nu le cunoști? **13-14**

BAAADUL
literar

Redactor-șef: Gruia NOVAC
Revistă trimestrială de cultură
Serie nouă, anul XIV, nr. 13-14 (50-51), ianuarie-iunie 2020
Dezbateri: VALOARE ȘI VALORI UMANE (pag. 4-35)

Ion Iancu LEFTER
(28 sept. 1940 - 1 martie 1990)

„Dacă-ntr-o filie cărților mele ajunge-vol o literă vie, numele meu va trebui să se scrie c-o cerneală distilată din stele. După mine, nimic nu mai știu, poate-or trăi, vor gusta vesnicia, datorită-mi e să le scriu și să nu trădez Poezia.”
(Cărți, 22 ian. 1982)

In memoriam

Dintre publicațiile moldovene, **Baaadul literar** a avut o existență pe cât de zbuciumată, pe atât de intensă în planul creației scriitoricești. Din păcate, suntem nevoiți să vorbim despre ea la trecut, pentru că numărul 50-51, din ianuarie-iunie 2020, este, cum ne-o sugerează și coperta a IV-a, **ultimul**. Strategic, fondatorul și redactorul-șef Gruia Novac ne-a lăsat să ne bucurăm de conținutul dens și plin de substanță, plasând abia la final acest **Epilog optimist...**, pe care îl reproducem în întregime: „2007-2020, al 14-lea an, 51 numere, peste 4000 pagini, sute de colaboratori... Sunt datele civile elementare ale unei realități istorico-literare numite *Baaadul literar*, revista care n-a uitat, de-a lungul greului și leau al vorbelor tipărite, sfatul bătrânului înțelept Miron Costin (1633-1691): «Orice faci, fă și caută sfârșitul cum vine./ Cine nu-l socotește nu trece bine./ Sfârșitul ori laudă, ori face ocară./ Multe începuturi dulci, sfârșituri amară...» *Baaadul literar* a fost ca lumânarea; care-și zice așa numai **când arde**. Și a ars! Pentru toți cei care pricep sensul arderii... Mulțumesc **Tuturor Colaboratorilor**, principalul meu permanent ajutor. Mai ales mulțumesc soției mele, Ilinca, primul meu corector și critic. Serioasă, promptă și competentă, m-a însoțit întruna în demersul meu mirific. Acum, **consumatum est!** Totul s-a sfârșit. Simțirea redactorului-șef e păstrată trează de ecoul care vine dinspre anticul Ovidiu: *Finis coronat opus!* Mai, 2020, Bârlad“. E, trebuie să recunoaștem, o pierdere grea nu doar pentru cei „**peste 250** de colaboratori din unghiri diverse ale țării și nu numai“, ci pentru literatura noastră, întrucât, așa cum o sugerează și ultima dezbateri inițiată, trimestrialul bârlădean a însemnat, în primul rând, *Valoare și valori umane*. „Nevoia de reliefuri“, cum arată și editorialistul Constantin Călin, e tot mai acută. I se alătură în acest demers Doru Scărlătescu, Liviu Ioan Stoiciu, Petre Isachi, Mihai Maxim, Mihai Botez, Ion Dinval, Viorel Savin, Magda Grigore, Magda Ursache, Gruia Novac, Gelu Voicu Bichineț, Jordan Datcu, Lucia Olaru Nenati, Ion Fercu, Șerban Codrin, Dan Sandu, Mihaela Ochianu, C. D. Zeletin ș.a. (C. G.)

***

Dany Deep (Italia)

E pseudonimul Danielei Mihăeș, născută în Gioseni, județul Bacău. Absolventă a Liceului Hemeiuși, a unor cursuri de chitară clasică și competențe antreprenoriale la Roma. A publicat volumele **Trup de fum** (Ed. Minela, 2017), **Doamnă de Duminică/Signora di Domenica** (idem, 2019), **La margine de lume** (Ed. Euro-stampa, 2018), **Acea femeie din mine și Căsuța amintirilor** (Ed. PIM, 2020). (GCS)

să îndulcească
ceaiul cadânei

ea un pieton terestru
închide fereastra în fiecare seară
să nu-i vadă umbra

doar arcada ridicată a mirare
amintește vag
demențele nopți

nu se mai țin de mână

***

nonsensul partea mea de viață

mă grăbesc
la o anumită oră
copiii nu au voie pe stradă
sting țigara și înjur printre dinți
unde mi-o fi casa

în nisipul umed
desenez cifra de la poartă
pendulul bate bate lung
în capătul străzii
ding-dong în altă limbă

mă întreb
cum strig în toiul nopții
cucu
de doișpe' ori
după un pahar de campari

bat câmpii
copii nu au voie pe străzi

în camera mea s-a ridicat
toată căldura lumii
urlu cât mă ține gura
numărul de la poartă

eram sigură
m-am rătăcit

un singur lucru îți cer
să nu mă uiți

și nu asocia dezordinea sertarului
cu dezastrul nimicului nostru
sunt forme fără viață
lipite de coapse de inimă
de ușa dormitorului
cu intrare secretă

în hol a rămas cuierul
nicio haină nu s-a aruncat
de când au murit viorelele
sub zăpadă

un alt curcubeu
se conservă-ntr-o ghindă
cu graba disperării
de-a nu fi ucis
cu tăcerea buzelor

***

constelația balanțelor debusolate

silueta privea orizontul sângieriu
îngenuncheat pe asfaltul fierbinte
părea un sfînx frumos
cu ochi de ciocolată amară

a privit-o cu patimă
și s-a topit

nu mai era cel care
își pune bățile inimii pe tavă

Cadran cultural

Periodic editat sub egida Consiliului Județean Bacău

Director: Petre Vlase

Redactor-șef: Cornel Galben

Colectivul de redacție:

Ioan Dănilă, Ion Fercu, Anișoara Macor, Dan Sandu

Redacția: Ansamblul Folcloric „Busuiocul”, 600266 Bacău, Str. Troțuș 6A

Tel./fax: 0234523357, 0740467908, 0740370665

e-mail: cadrancultural@gmail.com

ISSN 2601-5781, ISSN-L 2601-5781